

SIWE NIEUWSBRIEF

NR. 50
mei-juni
2009

van het STEUNPUNT voor INDUSTRIEEL
en WETENSCHAPPELIJK ERFGOED

ISSN 1379-0420

INHOUD

Voorwoord.....	2
SIWE - Activiteiten	3
Erfgoednieuwjes uit de regio's	8
Vlaanderen, Brussel, Wallonië.....	9
Internationaal nieuws.....	38
Uitvindingen en uitvinders.....	48
Onder de leeslamp	50
Boekbesprekingen.....	55
Oproepen.....	59

Foto.A.B. Opstelling van houten en metalen stutten voor galerijen en pijlers
Foto genomen tijdens het bezoek van Siwe-leden aan het Vlaams Mijnmuseum te Beringen op 21 april 2009.

Redactieadres: SIWE vzw - Stapelhuisstraat 15 – 3000 Leuven. Tel.: 016.584342
e-mail: info@siwe.be Website: www.siwe.be Verschijnt tweemaandelijks.
Verantwoordelijke uitgever: Patrick Viaene – Land van Waaslaan 156 – 9040 Gent.
Redactie: Patrick Viaene, m.m.v. Bruno De Corte, Robin Engels en Karel Haustraete
Eindredactie: het SIWE-team / Vormgeving: Alex Baerts
Afgiftekantoor: 3360 Bierbeek – erkenningsnr.: P209286 – PB nummer: BC1608

VOORWOORD

U heeft de SIWE-Nieuwsbrief nummer 50 in de handen. Tijd om hierover even stil te staan. De Nieuwsbrief startte op zeer bescheiden manier, als “IWE Nieuwsbrief” waarvan nummer één verspreid werd in juni 2001. Dit eerste nummer telde slechts 4 bladzijden. Doel was het toenmalige “IWE-Contactblad” (heden SIWE-Magazine) te vervolledigen met korte berichten over “actualia”, over wat leeft in de IWE-sector. De aankondigingen van SIWE-activiteiten en de erfgoednieuwsberichten uit de regio's vormen tot op vandaag de ruggengraat van de SIWE-Nieuwsbrief.

In de loop van de laatste zeven jaar steeg de oplage, maar ook de periodiciteit werd verhoogd. Ook het volume van de SIWE-Nieuwsbrief nam sterk toe: slechts 12 bladzijden in 2001 (nr. 1-3), 32 blz. in 2002 (nr. 4-8), 68 blz. in 2003 (nr. 9-13), 138 blz. in 2004 (nr. 14-19), 140 blz. in 2005 (nr. 20-24), 96 bladzijden in 2006 (nr. 25-30). In 2007 bedroeg het totaal aantal pagina's 192 (nr. 31-37) en in 2008 was dat 304 (nr. 38-46). Samen met de in 2009 verschenen nieuwsbrieven komt men al aardig boven de duizend bladzijden.

Ook de vorm van het blad veranderde. De SIWE-Nieuwsbrief bevatte vanaf 2006 meer en meer illustraties, wat het lezen van de vele korte nieuwsberichten aangenamer maakt.

Vanaf maart 2006 (nr. 25) werd de Nieuwsbrief zowel in gedrukte vorm alsook digitaal verspreid. De Nieuwsbrief bereikte steeds meer personen en organisaties. In 2008 werd de Nieuwsbrief ook op de SIWE-website geplaatst.

SIWE dankt de lezers en contactpersonen die de redactie informeerden over evenementen en allerhande nieuws uit de IWE-sector. “Blijven doen”, geldt hier als devies ! Mij rest als Nieuwsbriefredacteur alleen om u veel leesgenot toe te wensen, uiteraard in de hoop jullie op onze komende activiteiten te mogen verwelkomen !

Patrick VIAENE, voorzitter SIWE vzw

Samenvatting KOMENDE SIWE-ACTIVITEITEN:

- Zondag 26 april 2009: ERFGOEDDAG 2009
GELEIDE SIWE-WANDELINGEN TE LEUVEN** zie blz. 5
- Zondag 24 mei 2009: VERKENNING van LUIK (deel 2)
met o.a. bezoek aan “LE GRAND CURTIUS”** zie blz. 5
- Maandag 25 mei 2009: STUDIEDAG WATERERFGOED in ANTWERPEN
in samenwerking met WATERERFGOED VLAANDEREN** zie blz. 7
- Dond. 25 juni 2009: SIWE-STUDIEDAG Vlaams-Brabant** in de Herisemolen ALSEMBERG - Bevestiging en meer info volgt op www.siwe.be, SIWE-coördinator: Bruno De Corte, tel. 016.584342 e-mail: info@siwe.be

SIWE – ACTIVITEITEN

VERSLAG VAN ENKELE VOORBIJE ACTIVITEITEN

SIWE BEZOCHT HET VLAAMS MIJNMUSEUM TE BERINGEN

Op 21 maart werd onder een stralende lentezon het Vlaams Mijnmuseum in Beringen bezocht door een groep SIWE-bestuurders en SIWE-leden. De introductie van het bezoek gebeurde bij een groot schaalmodel van de koolmijn van Beringen, opgesteld in het sociaal gebouw. De ongeveer 10 jaar oude audiovisuele presentatie heeft nog

Foto A.B. Motoren liftkabels

steeds niets van haar kracht en duidelijkheid verloren. De treffende foto's en filmbeelden die hierbij vertoond werden ondersteunden het navolgend bezoek. Onder leiding van een erg deskundige gids, zeer in zijn nopjes over de talrijke vragen en de grote belangstelling van de toehoorders, doorliep de groep "het pad van de mijnwerker" met onder meer de indrukwekkende badzalen, de lampenzaal, de weg naar de liften, de losvloer, de kolenwasserij, de schachtbokken, één der gebouwen met ophaalmachine. Tussendoor werd ook aandacht geschonken aan het rollend materieel en de diverse mechanische werktuigen opgesteld langs het parcours. Ook over de steenbergen of "terrils", heden een erg geapprecieerd wandelgebied, werd commentaar gegeven. Een bezoek aan de ondergrondse simulatie van mijngangen, ingericht in de kelders van het sociaal gebouw rondde het parcours af. Dit laatste gedeelte van de rondleiding gaf de bezoekers een duidelijke voorstelling van het werk in de ondergrond van de mijn.

HET GENTSE MIAT BEZOCHT HET SIWE – DEPOT TE LEUVEN

Op 29 februari 2009 kregen wij het bezoek van een technisch team van het Gentse MIAT dat ondermeer bij SIWE een oude FLANDRIA-machine kwam ophalen. Uiteraard werden de bezoekers onthaald met een rondleiding in de SIWE didactische collectie. Het werd een boeiende gelegenheid om ideeën uit te wisselen.

SIWE VESTIGDE AANDACHT OP ONVERVANGBARE WAARDE VAN STADSPARK ANTWERPEN

Op 28 maart 2009 bezocht SIWE het Stadspark van Antwerpen, in samenwerking met het "Beschermtcomité S.O.S. Stadspark" en woordvoester mevr. Bea Hanssen. Er bestaan allerhande ingrijpende plannen voor het Stadspark, die een bedreiging vormen voor tal van erfgoedelementen. De belangstelling en publieke opkomst waren groot, zeker in acht genomen de minder goede weersomstandigheden. De door Erik Nobels (werkzaam in Omgevingsfilosofie) geleide wandeling was leerrijk en levendig. Ze situeerde de opkomst van stadsparken in de industriële samenleving, legde de relatie bloot tussen park en bebouwde omgevingen. Dit discours werd afgewisseld door tussenkomsten van ondermeer Bruno De Corte (over de merkwaardige bunkers in het park) en van Patrick Viaene (over de unieke metalen hangbrug). Het Stadspark werd belicht als een totaalmonument. Het heeft een historische, maatschappelijke, sociale, biologische, botanische maar ook industrieel archeologische waarde. Alleen reeds de specifieke aanleg en de in de loop van de tijd opgerichte standbeelden zijn getuigen hiervan. Er werd gepleit voor een behoedzame, respectvolle omgang met dit unieke 19de eeuwse stadslandschap.

Foto A.B. Stadspark Antwerpen
Ijzeren hangbrug

Foto A.B. Stadspark Antwerpen
Uitleg door Erik Nobels

KOMENDE SIWE-ACTIVITEITEN

ZONDAG 26 APRIL 2009 : ERFGOEDDAG 2009 / GELEIDE SIWE-WANDELINGEN "VRIENDSCHAP" TE LEUVEN

Op 26 april 2009 gaat de Erfgoeddag Vlaanderen door en SIWE is weer van de partij. Wij voorzien twee geleide wandelingen die inhaken op "VRIENDSCHAP", het thema van Erfgoeddag 2009. Enerzijds wil SIWE aantonen hoe via haar vriendschapsbanden met verenigingen en actoren uit de sector bijdragen tot het netwerk en de knooppuntfunctie die SIWE wil gestalte geven. Anderzijds wordt tijdens de wandelingen uiteraard in ruime mate gewezen op de betekenis van vriendschappen in de industriële wereld, gaande van individuele vriendschappen tussen ondernemers tot informele vriendschappen onder arbeiders of vriendschapsverbanden, gestructureerd tot arbeidersbewegingen en verenigingen. Al deze vriendschapsrelaties verrijken wat wij heden begrijpen onder "industriële cultuur".

De wandelingen werden intensief voorbereid in samenwerking met (en in het documentatiecentrum van) KADOC (Documentatie- en Onderzoekscentrum voor Religie, Cultuur en Samenleving), dat een in het kader van de Erfgoeddag een originele tentoonstelling "Plaatsen van Vriendschap" (zie rubriek "Vlaams-Brabant") realiseerde, waar we onze wandelingen starten.

PRAKTISCH:

Startplaats KADOC, Vlamingenstraat 39 te Leuven om 10.30 en om 14.30 u. Deelnemen is gratis, maar gezien het beperkt deelnemersaantal is reserveren voor de wandelingen (met opgave van het gekozen uur) via info@siwe.be noodzakelijk.

Na de wandelingen (en tijdens de wandelingen, voor hen die niet meewandelen) is het mogelijk om in het SIWE-trefcentrum de SIWE-collecties te bezoeken. Vrijwilligers zullen uw vragen beantwoorden. U kan er ook SIWE-publicaties bekijken en aanschaffen op de SIWE-documentatie-stand. Iedereen is van harte welkom.

Zondag 24 mei 2009: VERKENNING VAN LUIK (DEEL 2) met bezoek aan "LE GRAND CURTIUS" en het "MAISON DE LA METALLURGIE ET DE L'INDUSTRIE DE LIEGE"

Het eerste deel van de verkenning van Luik door SIWE in het voorjaar krijgt een vervolg. In de voormiddag ontdekken wij het onlangs (op 6 maart jl.) heropende museum "LE GRAND CURTIUS". Na een korte inleiding volgt een vrij bezoek. Het Waalse Gewest investeerde zeer fors in dit museum die de

verzamelingen van het vroegere Wapenmuseum, het Glasmuseum en het Museum Curtius (archeologie, toegepaste kunsten –waaronder wonderbaarlijke uurwerken en pendules- en Luikse stadsgeschiedenis) samenbrengt in één groot, prestigieus kader. Eerst doorloopt men een indrukwekkend chronologisch parcours, gevolgd door een bezoek aan de opmerkelijke collecties wapens en glas, die hun eigenheid hebben kunnen behouden. Ons bezoek van 24 mei zal ook de unieke tijdelijke tentoonstelling "**De Demain à Delvaux**" aandoen. Ze handelt integraal over spoorwegen, stations en treinen als één der hoofdthema's van deze grote Belgische kunstschilder (zie bespreking in de rubriek "Erfgoednieuws / Wallonië"). Meer informatie kan u al opsnuiwen via www.grandcurtiusliege.be

Foto P. Delvaux uit www.grandcurtiusliege.be

Na een lunchpauze en (na transfer per openbaar vervoer in groep) volgt om 14.30 uur een geleid namiddagbezoek (in het Nederlands) doorheen de verzamelingen van "**MAISON DE LA METALLURGIE ET DE L'INDUSTRIE DE LIEGE**", Boulevard Poincaré 17 te 4020 Liège. Ook dit museum heeft zich, in vergelijking tot het vroegere "Musée du Fer et du Charbon" weten te verjongen en uit te breiden.

Zie ook de website www.mmil.be. Het bezoek aan het museum en de begeleiding worden dank zij de

collegiale contacten van SIWE met deze instelling door museumdirecteur Pascal Lefèbvre gratis aangeboden, waarvoor onze welgemeende dank.

PRAKTISCH

Afspraak om 10.15 stipt aan de onthaalbalie van het onlangs heropende museum "**LE GRAND CURTIUS**", zijde "En Feronstrée, 136". Neem dus niet de toegang kant "Maastrichtkaai", maar deze aan het pleintje tegenover de Sint-Barthelemykerk. De locatie is gelegen op 15 minuten wandelen vanaf het spoorwegstation "GARE DU PALAIS" (volg de wegwijzers).

Om dat station te bereiken moet u overstappen in de "Gare des Guillemins". U kan ook de bus 1 of 4 nemen voor de Gare des Guillemins, de bus stopt voor de museumingang !

De deelnemers betalen zelf de museumtoegangskaat in "Le Grand Curtius", voor de rest is deelname en begeleiding (ook de gidsbeurt bij het namiddagbezoek) gratis. Deelnemers dienen zich aan te melden op info@siwe.be met hun naam, adres en het aantal personen dat deelneemt.

Maandag 25 mei 2009 STUDIEDAG te ANTWERPEN
**WATERERFGOED IN ANTWERPEN
 AMBITIES, DROMEN EN PLANNEN
 Hogere Zeevaartschool Ortelius-Aula van 9 tot 17uur**
georganiseerd door SIWE en Watererfgoed Vlaanderen

Antwerpen beschikt over een scheepvaart-, haven- en watererfgoed van mondiale betekenis. Van alle hedendaagse wereldhavens is er vandaag geen enkele met zo een rijke cultuurhistorische traditie. Bij de valorisatie van het watererfgoed heeft Antwerpen echter een grote achterstand opgelopen tegenover steden als Hamburg, Liverpool en Rotterdam. Bovendien gingen belangrijke stukken onherroepelijk verloren of werden verkocht aan het buitenland. De situatie in Antwerpen is zorgwekkend. Ook in Vlaanderen vertonen andere scheepvaart- en havencentra een sterkere dynamiek dan de Scheldestad.

In schril contrast daarmee lopen in Antwerpen een aantal fascinerende topprojecten, waaronder het MAS, Red Star Line, de Museumhaven en de heraanleg van de Scheldekaaien. Nog nooit stond het oude havengebied zo sterk in de schijnwerpers.

In de overtuiging dat nu de tijd van handelen gekomen is, sloegen SIWE en WEV de handen in elkaar om een krachtig signaal te geven. Het is al decenia geleden dat er in Antwerpen nog eens een debat plaatsvond rond marietiem erfgoed. Tijd voor een nieuwe start.

De voormiddagsessie brengt het Antwerpse watererfgoedlandschap in kaart. Tijdens de namiddag debatteren beleidsmakers, projectleiders en deskundigen. Het doel van het evenement is te komen tot een duidelijke, omvattende en breed gedragen visie en een versterking van lopende en nieuwe projecten. Aan het einde van de dag ondertekenen de betrokken verenigingen het **Antwerps Watererfgoedmanifest 2009** en overhandigen zij dit plechtig aan de politieke verantwoordelijken. Voor het Antwerpse watererfgoed een nieuwe start, met de hoop voor een betere toekomst.

Het programma en het inschrijvingsformulier volgt op www.siwe.be.

Hoe inschrijven?

Door overschrijving (vóór 20 mei) van 25 € (broodjes inbegrepen) op de KBC-rekening nr. **733-0554276-48** van **Watererfgoed Vlaanderen vzw** met als referentie 'Studiedag 25 5 09' en de naam van de deelnemer(s).

Tevens vragen wij ook uw inschrijvingformulier te mailen naar info@siwe.be of per post terug te sturen naar SIWE vzw, Stapelhuisstraat 15, 3000 Leuven
Het aantal plaatsen is beperkt.

ERFGOEDNIEUWS UIT DE REGIO'S**BELGIË****ENKELE INTERESSANTE WEBSITES**

1. Voor informatie en beelden omtrent rollend erfgoed, in het bijzonder tramrijtuigen, surf naar www.tramania.com, een site van Tramania, lid van FEBELRAIL. Zie ook de catalogus van publicaties: <http://pdussart.tripod.com/tramaniacommandesdivers.pdf>.

Uit website
Tramania

2. Ook interessant is de website www.gtf.be van "Groupement Belge pour la Promotion et l'Exploitation Touristique Ferroviaire" over spoorweghistoriek en spoorwegerfgoed.

Foto's uit website GTF:

Cadiz 1962

Spaanse trolleybus

3. Website http://jdeklcrck.tripod.com/engines_n.htm is een andere digitale referentie die wij ontdekten is met informatie over motoren en machines van allerlei soorten en formaten

Foto gasmotor
Uit website van
Jan Deklerck

VLAANDEREN ALGEMEEN

BELFORTEN VAN DE ARBEID 2009

Op 1, 2 en 3 mei 2009 organiseert de VVIA in alle Vlaamse provincies "Belforten van de Arbeid", een evenement rond (fabrieks-)schoorstenen. Voor meer informatie over de locaties, zie www.belfortenvandearbeid.org.

CAG EN OUDE VLASWERKTUIGEN

Via CAG-Nieuwsbrief maart-april 2009 vernemen wij dat het Centrum voor Agrarische Geschiedenis werk maakt van informatie en documentatie over oude vlaswerktuigen in een speciale website www.uitgelichttoegelicht.be. Deze bevat veel informatie over de evolutie van de mechanisatie van de landbouw, in het bijzonder over de vlasteelt en -verwerking.

Het Centrum voor Agrarische Geschiedenis is op 20 februari jl. erkend door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap als landelijk expertisecentrum voor het agrarische erfgoed. Het beklemtoont de kwaliteit van het door deze vereniging geleverde werk en beklemtoont het belang en de rijkdom van het agrarische erfgoed.

MELKBRIGADE - NOSTALGIE

Vijftig jaar geleden werd in België de Melkbrigade opgestart, een campagne (vooral bij kinderen en de jeugd) voor meer verbruik van melk en melkproducten. Omtrent de geschiedenis van de Melkbrigade, die zich in essentie afspeelt tussen 1960 en 1970, werden door "De Oude Kaasmakerij" te Passendale diverse activiteiten ontwikkeld. Zie voor meer informatie <http://www.deoudekaasmakerij.be/melkbrigade/geschiedenis.htm>.

MOLENDAGEN IN VLAANDEREN

De nieuwe Vlaamse Molengids 2009 is uit. Een exemplaar kan aangevraagd worden bij denewet.molens@telenet.be.

Na de "Molendag Vlaanderen" op 26 april worden er traditiegetrouw molendagen per provincie georganiseerd: op zondag 28 juni Molendag Limburg, op zondag 30 augustus Molendag Antwerpen, op zondag 6 september Molendag Vlaams-Brabant, op zaterdag 10 oktober Molendag Oost-Vlaanderen en op zaterdag 11 oktober Molendag West-Vlaanderen. Nadere informatie: <http://www.wwmolens.be>.

Uit website <http://www.wwmolens.be>

NIEUWS OVER ARCHIEFBANK VLAANDEREN

Vijf jaar na de officiële start maakt Archiefbank Vlaanderen een balans op van de werking en blikkt vooruit. De organisatie is klaar voor een instap in het nieuwe Cultureel Erfgoeddecreet. Voor evaluatie en eventuele bijsturing van Archiefbank Vlaanderen wordt op woensdag 22 april 2009 een bijeenkomst voorzien van de zgn. Adviesraad in het Rijksarchief te Brussel. Alle personen en instellingen van de brede erfgoedsector worden uitgenodigd om hieraan deel te nemen. Er zal gefocust worden op de problematiek van bedrijfsarchieven. Alle informatie: www.archiefbank.be / info@archiefbank.be.

VLAAMS LUCHTVAARTPATRIMONIUM IN EEN VADEMECUM

In het "Vademecum Luchtvaartpatrimonium Vlaanderen" vindt men een overzicht over ons luchtvaarterfgoed. Frans VAN HUMBEEK van "Hangar Flying" (www.hangarflying.be / info@hangarflying.be) leverde zeer mooi werk.

Het vademecum brengt vliegend erfgoed, luchtvaartmusea, monumenten en graven van vliegeniers, e.d. in beeld. De informatie werd gerangschikt per gemeente. De Vlaamse overheid en het VCM ondersteunden dit project.

Foto uit website

VRT DIGITALISEERT ARCHIEF

De VRT is dit jaar begonnen met het digitaliseren van zijn archief. "Het was nu of nooit", zegt Brigitte VERMEERSCH, de coördinatrice van het project. "Als wij nu niet ingrijpen, gaat veel beeld- en geluidsmateriaal onherroepelijk verloren". In de kelders van de openbare omroep ligt 300.000 uur beeld- en 90.000 uur geluidsmateriaal opgeslagen, vooral op analoge dragers, die niet bestand zijn tegen de tand des tijds. In een eerste fase, die vier jaar duurt, zal de VRT 6.200 uur TV-materiaal en 13.000 uur radiuitzendingen digitaliseren. De selectie wordt gemaakt op basis van de dringendheid en de relevantie van de inhoud. Reeksen met een grote culturele of historische waarde krijgen voorrang.

WATERFGOED VLAANDEREN GAAT IN HET OFFENSIEF

De vzw Watergebonden Erfgoed werd in november 2008 opgericht. Onder tussen werd door de leden heel wat denkwerk verricht om naar de overheid toe de spreekbuis te worden van dit erfgoedgedebatteerd. De resultaten van deze denkoefening zijn indrukwekkend. De vereniging kreeg een nieuwe naam, een nieuwe omschrijving, een nieuwe website en een nieuwe voorzitter. Tegelijk formuleerde zij een duidelijk eisenpakket, dat de basis zou moeten vormen voor een nog af te sluiten overeenkomst met de nieuwe Vlaamse regering.

a. een nieuwe naam

Watererfgoed Vlaanderen is de nieuwe naam van de vzw Watergebonden Erfgoed. Dit onderlijnt de ambitie om alle Vlaamse watererfgoedactoren te overkoepelen.

b. een nieuwe taakomschrijving

Watererfgoed Vlaanderen verenigt en verdedigt al het nat en droog watererfgoed in Vlaanderen (historische schepen, scheepvaart- en havenmusea, watermonumenten, watertradities, -kunst en -cultuur, toeristische en commerciële dienstverleners i.v.m. watererfgoed, experts, onderzoekers en liefhebbers). De koepel ijvert voor het behoud en de valorisatie van alle watererfgoed in Vlaanderen, voor de versterking van het waterbewustzijn van de Vlaming en voor de internationale uitstraling van Vlaanderen als baken van scheepvaart- en havencultuur.

c. een nieuwe webstek:

<http://www.watererfgoed.be> is de nieuwe website, die nog volledig in opbouw is, zie onderstaand schermbeeld.

d. een nieuwe voorzitter

Watererfgoed Vlaanderen heeft Prof. dr. Eric Van Hooydonk aangeduid als voorzitter. Hij ijvert al jaren voor een krachtiger watererfgoedbeleid en voor de verbetering van de relatie tussen havens, steden en de samenleving. Hij is een expert op het vlak van scheepvaartbeleid en scheepvaartwetgeving.

e. een eisenpakket voor de nieuwe Vlaamse Regering

De inspanningen van de aftredende Vlaamse Regering op het vlak van watererfgoed en de aanzet tot een specifiek watererfgoedbeleid worden sterk geapprecieerd.

Belangrijke realisaties waren de eerste beschermingsbesluiten voor varend erfgoed, de oprichting van de Monumentenwacht Varend Erfgoed, het belangrijke studiewerk over watererfgoed door het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) en de steun voor de uitbouw van Watererfgoed Vlaanderen.

Watererfgoed Vlaanderen eist de opname in het nieuwe Vlaamse Regeerakkoord van een engagement om een krachtig specifiek watererfgoedbeleid te voeren. Dit is noodzakelijk omdat Vlaanderen nog steeds een achterstand heeft op de buurlanden en omdat diverse erfgoedelementen, waaronder enkele topstukken, bedreigd zijn.

De verbintenis van de nieuwe Vlaamse Regering moet onder andere de volgende vijftien prioritaire actiepunten omvatten:

1. De ondersteuning van de verdere uitbouw van de historische site Scheepswerven Baasrode als voorbeeld voor de valorisering van het Vlaamse watererfgoed.
2. De ondersteuning van de uitbouw van het Museum aan de Stroom te Antwerpen, de uitrusting van het bijhorende museumdok en het uitdragen van de traditie van Antwerpen als iconische wereldhavenstad en zee- en binnenscheepvaartcentrum.
3. De uitbouw van een volwaardig scheepvaartmuseum met een actieve erfgoedhaven en -werf in de haven van Antwerpen, op basis van een uit te voeren financierings- en locatiestudie
4. Het valoriseren van het watererfgoed bij de heraanleg van de Scheldekaaien te Antwerpen, met o.m. ligplaatsen voor historische schepen en een gepaste uitrusting voor grote watererfgoedmanifestaties.
5. De bescherming en uitbouw van de Oostendse Oosteroever als museumhaven, havenmuseum en informatiecentrum.
6. Het onderzoek van de valorisering van andere strategische watererfgoedlocaties en aanverwante infrastructuur in Vlaanderen.
7. Het dringend nemen en uitvoeren van beslissingen i.v.m. bedreigde topstukken zoals de Mercator en de Doelse Kogge.
8. Het inventariseren en beschermen van ander bedreigd watererfgoed, mede in het licht van de internationale afbouw van de koopvaardijvloot wegens de economische crisis.

9. De ondersteuning van de berging van het wrak van het Poolschip de Belgica en de bouw van een replica ervan.
10. De versnelde implementatie van het Decreet Varend Erfgoed en inz. de versnelde klassering van belangrijk Vlaams varend erfgoed.
11. De terbeschikkingstelling van aangepaste aanmeermogelijkheden voor historische schepen langs Vlaamse waterwegen en in de Vlaamse havens.
12. Het aandringen bij de federale overheid op een verduidelijking en versoepeling van de veiligheidseisen voor historische schepen.
13. De krachtige ondersteuning van watererfgoedevenementen en -manifestaties doorheen Vlaanderen en de inpassing van watererfgoed in de programmatie van andere feesten en evenementen.
14. Een sterke uitbouw van het wetenschappelijk onderzoek rond watererfgoed bij het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed en de Vlaamse universiteiten.
15. De integratie van het watererfgoedbeleid in andere beleidsdomeinen (ruimtelijke ordening, stedenbouw, haven- en waterwegenbeleid, kunst- en cultuurbeleid, toerisme...).

(bron: De Lloyd, www.watererfgoed.be)

WETENSCHAPPELIJK ERFGOED KOMT NAUWELIJKS AAN BOD IN HET HOGER ONDERWIJS

Gaston MOENS, die we hierbij danken, informeerde ons over waar geschiedenis van de chemie (en andere wetenschappen) gedoceerd wordt aan onze Vlaamse universiteiten en hogescholen (in 2008-2009). Zijn bevindingen zijn schokkend: bijna nergens! Geen cursus in de VUB, ook niet in de UGent en de UHasselt; in de UAntwerpen dit jaar (2008-2009) ook niet "wegens geen titularis". Enkel in de KULeuven doceert Geert VAN PAEMEL "Geschiedenis van de chemie" (4 SP, Master Chemie) en "Geschiedenis van de wetenschappen" (3 SP, Bachelor Chemie), telkens als keuzevak.

Op Bachelorniveau wordt overal wel een opleidingsonderdeel met betrekking tot chemie en samenleving ingericht en een vergelijkbaar aanbod komt ook in de Master-optie Onderwijs voor (echter ook alleen als keuzevak). De situatie voor de andere wetenschappen is zeer vergelijkbaar. De VUB biedt (voorlopig) nog "Geschiedenis van de wiskunde" aan. Een mager resultaat dus, als men weet dat de eindtermen voor deze opleidingen expliciet een historische dimensie opleggen.

PROVINCIE ANTWERPEN

ANTWERPEN: AKKOORD OVER RED STAR LINE - MUSEUM

De stad Antwerpen, de Stichting Eugeen Van Mieghem en de vzw Vrienden van de Red Star Line hebben een partnerovereenkomst ondertekend voor de gezamenlijke realisatie van het Red Star Line-museum in de RSL-gebouwen aan de Rijnkaai. Van hieruit vertrokken tussen 1873 en 1934 bijna 3 miljoen landverhuizers met RSL-schepen naar New York en de Nieuwe Wereld. Het museum wil een tijdsbeeld geven van rederij, stad en haven, alsook een plek zijn waar de migratie van toen en nu getoond en bestudeerd wordt. Prijskaartje van het museum (van de aankoop van de gebouwen en hun restauratie tot de inrichting en afwerking): 16,8 miljoen euro, waarvan het grootste deel gedragen zal worden door de stad. De opening van het Red Star Line-museum is voorzien in 2012.

ANTWERPEN: K.A.V.A. BERICHT OVER EEN DVD "KRING VOOR DE GESCHIEDENIS VAN DE PHARMACIE IN BENELUX"

De DVD-rom bevat alle "bulletins" (jaargangen 1951 tot 2006, in totaal 6.822 pagina's) van de "Kring voor de Geschiedenis van de Pharmacie in Benelux". Een uitgave van de Stichting Historic Future (ISBN 978 90 76650 13 4). Inlichtingen: mevrouw Jo GOMMERS (Koninklijke Apothekersvereniging van Antwerpen): jo.gommers@kava.be. Adres K.A.V.A.: Consciencestraat 41, 2018 Antwerpen. Tel.: 03/280.15.05.

ANTWERPEN (EN OMGEVING): 150 JAAR BRIALMONT

Op 17 mei 2009 richt de provincie Antwerpen wandelingen en fietstochten in die voorbijkomen langs en in de fortengordel van Brialmont, een uniek en 150 jaar oud verdedigingssysteem rond de stad. Een ankerpunt op 17 mei is Fort 2 te Wommelgem (met een politie- en sportmuseum). Ook de forten 3 tot en met 8 zullen geopend zijn voor het publiek.

Info & inschrijvingen: zie www.fortengordel.be. Telefoon :011/45.99.95 of de Provinciale Sportdienst tel. 03/240.62.73. pool@sportdienst.provant.be.

Zie ook:

<http://www.provant.be/kalender/vrijetijd/sport/gvafortengordel17502009.jsp>.

ANTWERPEN: "KAAiLAND"

Van 19 maart tot 21 juni 2009 loopt te Antwerpen de manifestatie "KAAiLAND". De organisatie ligt in handen van Antwerpen Open vzw, het Autonoom Gemeentebedrijf Stadsplanning Antwerpen, in opdracht van de stad Antwerpen en de NV Waterwegen & Zeekanaal van de Vlaamse Gemeenschap. De ondertitel "**De kaaien worden weer van ons**" verduidelijkt het opzet, namelijk het reflecteren over het erfgoed van de Scheldekaaien en het richting geven aan de toekomst ervan. Er is ontzettend veel te beleven en wij lichten hierbij slechts enkele hoogtepunten uit het lijvige "KAAiLAND"-activiteitenprogramma.

In de "Cruise Terminal" (Scheldekaai 20-21, net ten zuiden van Steenplein), loopt "KAAiLAND EXPO", waar historische beelden de oude Antwerpse haven terug tot leven brengen en een "voorontwerp van masterplan" voor dat gebied wordt voorgesteld. Het werd uitgewerkt door het Portugese architectenbureau PROAP en WIT architecten. SIWE bezocht deze tentoonstelling en bekeek de plannen. Bepaalde belangrijke erfgoedelementen lijken niet behouden te zullen worden, zoals o.m. het metalen hekken langs de kaaien (tussen de afdaken en de straatzijde). Ga zelf een kijkje nemen en stuur ons uw impressies door. De tentoonstelling is gratis toegankelijk van dinsdag tot zondag van 10 tot 17 uur.

Foto's uit www.kaailand.be

Speciaal voor KAAiLAND werkte Antwerpen Averechts zes nieuwe kaaiwandelingen uit. Ze heten "Oudste dokken", "Schipperkwartier", "Oud centrum", "Sint-Andries", "Oud en nieuw zuid" en "Droogdokken". Meer informatie kan men vinden via onderstaande website.

"KAAiLAND" organiseert ook elke zondag een "Stadsrepubliek", waarbij je tijdens een lange ontdekking van een beperkt havengebied (of een buurt nabij de kaaien) als deelnemer een dialoog kan voeren met de bevoorrechte getuigen die de tocht animeren. Met deze originele formule poogt men een gepassioneerde nieuwsgierigheid naar de radertjes in de stedelijke machinerie op te wekken.

Er wordt ook toneel gespeeld op en nabij de kaaien en er worden films geprojecteerd, gerelateerd aan havens en aan water. Dit gebeurt in het "Park Spoor Noord" (opening van het westelijke deel van dit park op 30 en 31 mei 2009). Naar aanleiding van "KAAiLAND" verscheen ook een publicatie (zie rubriek "boekbesprekingen"). Meer informatie: www.kaailand.be.

ANTWERPEN: OUD BADHUIS TERUG OPEN NA RESTAURATIE

Foto uit website

Op 28 maart jl. heropende het Badhuis in de Veldstraat te Antwerpen de deuren voor het publiek. Dit prachtige zwembad in art deco-stijl werd gebouwd in 1933 en was een belangrijke realisatie voor de dichtbevolkte arbeidersbuurt, waar het bad werd opgericht. Het zwembad is, rekening houdend met de multiculturele bezoekerspopulatie, uitgerust met een hamman of stoombad.

Zie ook <http://www.apen.be/node/6288>

ANTWERPEN: VAN BURCHT TOT BRIALMONT

"Van Burcht tot Brialmont" is de titel van een tentoonstelling (met ondertitel 'Vriendschap en vijandschap in de Antwerpse binnenstad'). Deze werd gerealiseerd i.s.m. 'Antwerpse Fortengordel, 150 jaar Brialmontomwalling'.

Ze loopt van 26 april tot 10 september 2009 in het Mercator Orteliushuis, Kloosterstraat 15 te 2000 Antwerpen. Openingsuren: (gratis) toegang van dinsdag tot zondag 10 tot 17 uur. Zie ook : www.150jaarfortengordel.be.

BOOM: STUDIEDAGEN "IN VUUR EN VLAM"

Op vrijdag 17 april en zaterdag 18 april gaan in het Auditorium AMPCO / Flashlight te Boom (Bedrijvenpark Hoek 76, Kapelstraat, 2850 Boom) twee studiedagen door over de geschiedenis en het erfgoed van de baksteen-nijverheid. De heer Tony OOST (Provincie Antwerpen) en andere deskundigen zetten hun schouders onder deze manifestatie. SIWE verleent medewerking. Doel is vooral een beeld te krijgen van de actuele problematiek op vlak van onderzoek en behoud van de relictten uit deze belangrijke nijverheidssector. Informatie evy.van.de.voorde@telenet.be (congressecretariaat).

MECHELEN: TENTOONSTELLING TRAPAUTO'S VAN TORCK

Vanaf 29 maart tot 30 augustus 2009 kan u in het Nationaal Speelgoedmuseum te Mechelen terecht voor een bezoek aan "TORCK trapauto's, van start tot finish". Het verhaal in woord en beeld over een bekende Vlaamse

speelgoedfabriek. Meer info: www.torck-trapauto.com en/of www.speelgoedmuseum.be.

Foto's uit www.speelgoedmuseum.be

MOL: STUDIEDAG NUCLEAIR ERFGOED OP 15 MEI 2009

Op 15 mei 2009 organiseert VVIA vzw een studiedag omtrent “nucleair erfgoed” in het Studiecentrum voor Kernenergie te Mol.

Omwille van veiligheidsvoorschriften diende ruim vooraf (voor 5 april) ingeschreven te worden. Het inschrijvingsformulier vindt men op <http://www.vvia.be>. Prijs van deelname: 80 € (60 € voor VVIA-leden).

TURNHOUT: ACHTERKANTEN IN HET MUSEUM VAN DE SPEELKAART

Tot 30 augustus 2009 kan u in het Nationaal Museum voor de Speelkaart te Turnhout een boeiende expositie bezoeken “Achterkanten – Ruggen van kaarten”. U ontdekt waar u normaal niet op let: decoratie, reclame, advertenties, maar ook minuscule tekens van valsspelers. Adres: Druivenstraat 18, 2300 Turnhout. Toegang: dinsdag tot zaterdag 14-17 uur, zondag 11-17 uur. Meer informatie op www.tram41.be.

PROVINCIE LIMBURG

BERINGEN: EEN NIEUWE FLYER OVER DE MIJNTERRIL

Voor wie de terril van Beringen wil verkennen werd een fraaie flyer uitgegeven door het Agentschap voor Natuur en Bos. Deze brengt op een handige kaart de terril in beeld en brengt informatie over wat er tijdens de wandeling te zien en te beleven valt. Er worden ook geleide wandelingen georganiseerd. Aanvragen kunnen gericht worden naar Toerisme Beringen:

beringen@toerismevlaanderen.be.

GENK: EEN PROJECT OMTRENT SLEUTELFIGUREN

De Erfgoedcel Mijn-Erfgoed en projectencentrum Het Vervolg, twee organisaties werkzaam in de Limburgse mijnstreek, slaan de handen in elkaar en werkten een programma uit waarbij de getuigenissen van streekbewoners, die hun levensverhaal vertellen, centraal staan. Alle informatie over dit project is te lezen op www.sleutelfiguren.be.

LOMMEL: BEZOEK “DE KOLONIE”

Het “Archeologisch & Historisch Museum de Kolonie” is een buitenbeentje in het Vlaams museumlandschap. Tot 22 maart jl. werd hier de film “Zo was Lommel in 1962” geprojecteerd en de belangstelling hiervoor was erg groot. Het museum vertelt uiteraard over de geschiedenis en de bestaansredenen van “de Kolonie”, een door de Belgische overheid gestichte, experimentele landbouwkolonie met een 20-tal boerderijen, een kerk en een school. Ze had niet de verhoopte dynamiek en diende als huisvesting voor arbeiders van de Overpeltse zinkfabriek. Al bij al een zeer bijzondere en weinig bekende plek. Adres: Kolonie 77, 3920 Lommel. Meer informatie op www.erfgoedlommel.be.

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

DENDERMONDE: EXPOSITIE OVER HOUTBEWERKING

Van 1 april tot 9 augustus 2009 loopt in het Museum voor Volkskunde, Begijnhof 25 te Dendermonde een boeiende tentoonstelling “*De houtbewerking en zijn gereedschap*”. Deze expositie is samengesteld uit objecten uit de eigen museumreserve. Openingstijden: dinsdag tot zondag 9.30 tot 12.30 uur en 13.30 tot 18 uur.

GENT: MIAT-TENTOONSTELLING OVER GEPORSELEINDE KAARTEN

Van 14 juni tot 18 oktober loopt in het Gentse MIAT een tentoonstelling over geporseleinde kaarten. Deze waren de luxueuze, geïllustreerde visitekaartjes van talloze winkels en bedrijven. Porseleinkaarten vormen een belangrijke bron voor de studie van het industrieel verleden. Een verslag van ons bezoek volgt in een volgende SIWE-Nieuwsbrief.

We kondigen ook reeds een grote overzichtstentoonstelling aan “De technische wereld van een kunstenaar”, handelend over het werk van de Gentse drukker, etsen en lithograaf Armand HEINZ. Deze tentoonstelling zal plaatsvinden van 21 november 2009 tot 25 april 2010.

MIAT - Studiedag Veilig verzamelen

Gevaarlijke materialen in technische en industriële musea

Vrijdag 8 mei 2009 van 9.30 uur tot 16.00 uur

Wat is asbest? Waar vindt u het en wat zegt de wetgeving? Hoe gaat u om met historische munitie? Zijn oude radiologietoestellen geschikt om museaal te verzamelen?

De wetenschap en de industrie hebben producten voortgebracht waarvan de schadelijke werking voor mens en milieu pas op langere termijn duidelijk werd. Als erfgenamen van een rijk wetenschappelijk en industrieel verleden worden musea regelmatig geconfronteerd met schadelijke stoffen. Onder het motto 'voorkomen is beter dan genezen' organiseert het MIAT op 8 mei 2009 de studiedag 'Veilig verzamelen. Gevaarlijke materialen in technische en industriële musea'.

Het MIAT tracht hiermee museummedewerkers, toekomstige medewerkers en veldwerkers uit diverse erfgoeddisciplines te informeren.

Inschrijven tot voor 1 mei 2009 op publiekswerking.miat@gent.be of 09/2694220. www.miat.gent.be

De kostprijs bedraagt 25 euro, broodjeslunch inbegrepen.
Studenten betalen 7 euro.
Het aantal inschrijvingen is beperkt.

Programma

- 9.30 u** Ontvangst met koffie
- 10.00 u** **Dhr. René De Herdt**, museumdirecteur MIAT
- 10.15 u** **Dr. René Van Tiggelen**, conservator van het Belgisch Museum voor Radiologie
- 11.15 u** **Kapitein Glenn Nollet**, officier ontmijningsdienst in het Belgische leger
- 12.30 u** **Lunchpauze**
- 13.30 u** **Dhr. Eric De Bleser**, preventieadviseur bij Monumentenwacht Vlaanderen vzw
- 14.30 u** **Pauze**
- 14.45 u** **Dhr. Rael Peeters**, zaakvoerder van het erkende asbest-laboratorium Asper bvba
- 15.45 u** **Afsluiting**

GENT: EEN PARCOURS OVER DAGBLAD HET VOLK DOORHEEN DE HEIRNISWIJK

"Het Volk en het volk" is een erfgoedproject omtrent de voormalige krant Het Volk, die gedrukt werd in de Heirniswijk. Regisseur Pier De Kock was twee jaar bezig met het opzoeken van documentatie hierover en met het audiovisueel vastleggen van getuigenissen van vroegere werknemers van Het Volk die in de buurt wonen. Het resultaat is een parcours doorheen de wijk met theaterfragmenten, projecties en klankbanden, waarbij het publiek ondergedompeld wordt in de ontstaansgeschiedenis, de zuilgebondenheid, de opgang en neergang van de krant, die in de wijk deel uitmaakt van het collectief geheugen.

Praktisch: het parcours start op zaterdag 25 april 2009 om 19 uur hoek Forelstraat en Karperstraat te Gent. Deelnemen kost 3 €. Inlichtingen: tel.: 09/225.38.53 ("Kloarte"). E-mail: gent@masereelfonds.be.

GENT: ONTDEK DE FILMCOLLECTIE VAN AMSAB-ISG

De historische filmcollectie van AMSAB-ISG krijgt een tweede leven in de museumkelder van AMSAB. Deze wordt voor enkele maanden omgetoverd in een cinemazaal. Uit de rijke en gevarieerde collectie wordt een boeiend filmprogramma samengesteld dat regelmatig vernieuwd wordt en gratis kan bezocht worden. Houd de website www.amsab.be/cinemavooruit in de gaten voor de programma's. De cinema is open van 25 maart tot en met 27 november 2009 tijdens werkdagen van 10 tot 17 uur.

GENT: EEN FOYERTENTOONSTELLING ROND ASTRONOMIE

In 2009 viert men het internationaal jaar van de astronomie. In het kader daarvan organiseert het Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen een tentoonstelling rond sterrenkunde. Tijdens deze tentoonstelling toont het museum een selectie wetenschappelijke instrumenten en waardevolle drukken met betrekking tot astronomie. Centraal staan de telescoop door Koning Willem I aan de Gentse Universiteit geschonken ter gelegenheid van de oprichting van de universiteit. Deze kijker wordt vergezeld door de mooie Fraunhofer telescoop uit het legaat van Désiré Van Monckhoven en een 19de eeuwse telescoop van de Parijse instrumentenmaker Bardou. Bij de oude drukken wordt de aandacht getrokken door de 17de eeuwse geschriften van Athanasius Kircher en de opmerkelijke 18de eeuwse "Atlas Coelestis" van Johann

Doppelmaier. Uit haar filmarchief liet het museum ook een aantal educatieve kortfilms (periode 1964-1978) over sterrenkunde en ruimtevaart digitaliseren. In het kader van deze tentoonstelling worden deze films na vele jaren opnieuw getoond. De foyertentoonstelling wordt georganiseerd in samenwerking met de Volkssterrenwacht Armand Pien en loopt nog tot 31 mei 2009.

Toegang op werkdagen van 10 tot 12 en van 14 tot 17 uur.

(<http://www.sciencemuseum.ugent.be>)

LOCHRISTI: TRAM- EN BUSSTELPLAATS WERD RESTAURATIEWERKPLAATS

Wie kent de voormalige tram- en autobusstelplaats te Lochristi? Het complex dateert uit het begin van de 20ste eeuw. De stoomtramlijn van Gent-St-Pieters naar Lochristi werd ingehuldigd op 20 augustus 1903 en de stelplaats werd opgericht helemaal op het eind van de tramlijn. Een watertoren met aanpalend kolenmagazijn, gelegen vooraan het perceel, werden na Wereldoorlog I omgevormd tot woonhuis. Achteraan het perceel staat de vroegere tramstelplaats bestaande uit een locomotiefloods met één spoor en rechts ervan een rijtuigloods met twee sporen.

Foto Het Nieuwsblad

Op 1 november 1930 wordt de tramlijn in gebruik genomen met elektrische tractie en wegens de bovenleiding dienen de poorten van deloodsen te worden aangepast. Bij het ombouwen tot autobusstelplaats verdwijnen deze poorten terug. De stelplaats zou in onbruik geraakt zijn in de loop van de jaren 1950. De tramdienst op 'Lijn L' werd gestaakt in 1957. Omstreeks 1960 werd deloods ontoegankelijk voor autobussen. In 1964 gaat de NMVB over tot het omvormen van de stelplaats Lochristi tot bergplaats voor autobussen en diverse voorzieningen. Op 8 januari 2006 vertrekken de autobussen voor de laatste keer vanuit de stelplaats Lochristi en 's anderendaags worden alle diensten overgebracht naar de stelplaats Kalken.

Vanaf 1 november 2006 wordt de stelplaats Lochristi gehuurd door vzw De Poldertram die deloods intensief gebruikt voor restauraties van oude tramrijtuigen. (Met dank aan Stefan JUSTENS stefan.justens@wol.be en vzw De Poldertram).

MALDEGEM: STOOMFESTIVAL VAN 1 TOT 3 MEI 2009

Het Stoomfestival Maldegem biedt dit jaar twee topattracties! Uit Nederland komt de stoomlocomotief "Enkhuizen", gebouwd in Luik circa 1929, voor de stikstoffabriek te Sluiskil (Zeeuws-Vlaanderen) en die na haar actieve dienst ging rijden voor de "Stoomtram Hoorn-Medemblik". De locomotief "Fred", gebouwd in 1925 en vast werkpaard van het Stoomcentrum tussen 1991 en 2002, is na volledige restauratie de tweede topattractie.

Daarnaast worden ritten op smalspoor gereden met o.m. de loc "Peter Pan" (uit 1926), die hiervoor speciaal uit Groot-Brittannië wordt overgebracht. Het restauratieatelier van het Stoomcentrum en het depot is open voor het publiek. Er zijn ook gespecialiseerde boekenstands voorzien. Voor meer info surf naar www.stoomcentrum.be. Contactpersoon: Jason VAN LANDSCHOOT Tel.: 0473/88.15.23.

SINT-NIKLAAS: BEZOEK HET BREIMUSEUM

Het "Brei-atelier" is een onderdeel van het SteM Zwijgershoek (het Stedelijk Museum) en presenteert een unieke collectie werkende breimachines. De breigoedindustrie was vanaf 1870 een karakteristieke sector in het economische gebeuren van de stad. Vzw Breimuseum brengt leven in de verzameling met demonstraties en breiateliers. Adres: Zwijgershoek 14, 9100 Sint-Niklaas. Toegang: dinsdag tot zaterdag 14 tot 17 uur, zondag 10-17 uur. Zie ook: <http://musea.sint-niklaas.be>.

SINT-NIKLAAS: LEZING OVER GLOBES EN CARTOGRAFIE

Waren er al hemelglobes voor de tijd van de Renaissance? Dacht iedereen in de middeleeuwen dat de aarde een plat vlak was? Vanaf de zestiende eeuw kende de productie van globes in de Nederlanden een grote bloei. Maar wie maakte deze globes, wat staat erop en wat kon men ermee doen? Hoe werkte men in de 17de eeuwse globefabriek van Willem Jansz. Blaeu in

Amsterdam ? U krijgt tijdens een exclusieve voordracht een antwoord op al deze vragen door Prof. Peter Van der Krogt, hoofd van Explokart, het onderzoeksprogramma historische cartografie van de Universiteit Utrecht.

Praktisch: De voordracht over aard- en hemelglobes door de eeuwen heen heeft plaats op dinsdag 28 april 2009 om 20.00 uur. Plaats van het gebeuren is het Mercatormuseum, Zamanstraat 49 te Sint-Niklaas (ingang via de museumtuin). De toegang is gratis en na de lezing volgt een receptie, verzorgd door de vzw. 'Lekkers uit Oost-Vlaanderen'.

TEMSE: OP STOAPEL ORGANISEERT "VERANKERD"

We hebben reeds in vorige nieuwsbrieven bericht over deze ijverige vereniging, die van 24 april tot 3 mei een aantal activiteiten organiseert omtrent de vroegere Boelwerf en haar scheepsbouwers. Het thema "Vriendschap" van de Erfgoeddag 2009 vormt een passend thema, een kapstok waaraan deze activiteiten worden opgehangen. Zie ook: <http://watergebodenerfgoed.be/pdf/opstoapel.PDF/>.

PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

GALMAARDEN: KENT U HET MIJNWERKERMUSEUM ?

Beeld van De Mijnwerker uit www.galmaarden.be

Wie in het begin van vorige eeuw niet kon leven van de opbrengst van de akkers, was verplicht om den brode in de grauwe mijnschachten neer te dalen om steenkool te ontginnen. Het station van Galmaarden was toen een draaischijf voor het pendelvervoer van alle mijnwerkers uit de streek van het Pajottenland naar de Borinage in Henegouwen. Het spoorwegstation van vroeger werd intussen afgebroken en omstreeks 2000 vervangen door een sober nieuw gebouw, waarin het bescheiden mijnwerkersmuseum is ondergebracht.

De vorm van het nieuwe gebouw verwijst naar de opstelling van schachtbokken. Het ontwerp kreeg een prijs van de

Koning Boudewijnstichting. Ga ook eens kijken in het naburige Tollembeek: aan het station staat een meer dan vier meter hoge mijnwerkerslamp. Zij brandt samen met de openbare verlichting. Ontdek ook de bronzen mijnwerkersbuste, opgesteld aan de kerkhofmuur (naast de kerk) van het vlakbij gelegen Vollezele.

Praktisch: Museum De Mijnwerker, NMBS-station Galmaarden, open elke werkdag van 5.15 tot 12 uur. Contact: Mv. Godelieve Deschuyffeeler (054/58.87.47) of 054/58.83.94 (lokaal vzw De Mijnwerker).

LEUVEN: KADOC EXPOSEERT "PLAATSEN VAN VRIENDSCHAP" (ter herinnering)

KADOC (Documentatie- en Onderzoekscentrum voor Religie, Cultuur en Samenleving), Vlamingenstraat 39, 3000 Leuven, presenteert van 26 april tot 13 juni 2009 "Plaatsen van Vriendschap" door een fotografische bril. Vriendschap komt niet "uit de lucht vallen", maar is gebonden aan plaatsen. We spreken bijvoorbeeld van "vrienden van school" of "vrienden van het werk". Met die wetenschap in het achterhoofd bekijken we onze fotocollectie, die teruggaat tot het einde van de 19de eeuw.

Er wordt een selectie getoond van klasfoto's, kampkiekjes, foto's genomen tijdens activiteiten van verenigingen. Door de bril van de vriendschap presenteert het KADOC het eigen fotografisch erfgoed. De tentoonstelling is gratis toegankelijk: elke werkdag van 9 tot 17 uur en op zaterdag van 9 tot 12.30 uur. Gesloten op 1, 2, 21, 22 en 23 mei en op 1 juni (naar een bericht van de organisatoren). Zie ook: <http://kadoc.kuleuven.be>.

LEUVEN: HEROPENING MUSEUM VOOR DIERKUNDE KULEUVEN

Op 27 maart jl. had de opening plaats van het hernieuwde Museum voor Dierkunde van de KULeuven in het Zoölogisch Instituut, Ch. De Beriotstraat 40 te Leuven. Er werden voordrachten gehouden door o.m. Luc BRENDONCK "Overzicht & doelstelling van het vernieuwde Museum voor Dierkunde" en door Geert VANPAEMEL "Wetenschappelijke collecties en academisch erfgoed aan de KULeuven".

Foto uit website

Voor alle informatie:

www.erfgoedcelleuven.be/images/filelib/1_uitnodiging_opening_museum_373.pdf

LEUVEN: OMTRENT DE UNIVERSITAIRE COLLECTIES VAN HET DEPARTEMENT ELEKTROTECHNIEK

Het gebouw waar het Departement Elektrotechniek momenteel gevestigd is, werd zo'n zestig jaar geleden gebouwd. Een deel van de machines, die op de oude locatie in de Vlamingenstraat stonden, verhuisde mee naar Kasteelpark Arenberg. De splitsing van de universiteit in het begin van de jaren 1970 had ook gevolgen voor het Departement Elektrotechniek. Ingenieur Roland REEKMANS wist na de splitsing en de verhuis naar Louvain-la-Neuve uit het bijna lege laboratorium en een ontmanteld museumpje enkele achtergebleven toestellen te redden van de schroothoop. Deze toestellen kunnen heden tot het academisch erfgoed gerekend worden.

Er zitten zeer zeldzame stukken bij, onder meer de generator die het eerste instituut in de Vlamingenstraat van elektriciteit voorzag. Hij was verbonden met een gasmotor en werd wellicht op het einde van de 19de eeuw gebouwd. Waarschijnlijk even oud is een omvormer die gebruikt werd om gelijkspanning om te zetten in wisselspanning. De Siemens-generator uit de KULeuven-collectie werd vroeger gebruikt als voeding voor booglampen. De wikkelingen van koperdraad zijn nog vastgezet met bijenwas. In het magnetische gedeelte, dat normaal gezien uit metaal bestaat, is zelfs een stuk hout verwerkt. Het oudste collectiestuk is wellicht een dynamo met motor uit 1890, gebouwd door Zénobe GRAMME. Deze had een hoger rendement dat de toestellen van concurrent SIEMENS.

Een deel van de collectie werd thematisch gegroepeerd en wordt uitgesteld in vitrines. In een kast wordt de evolutie getoond van de elektronenbuizen, over de eerste transistors tot de vroege microprocessors van omstreeks 1980. Een andere kast toont de geschiedenis van een aantal gegevensdragers: een nog werkende telegraaf, een stalen-draadrecorder van kort na de Wereldoorlog II, de eerste cassettespeler die door Philips werd ontworpen. Verderop wordt een mooie collectie oude lampen gepresenteerd, waarvan er eentje (één van de eerste Philips-inductielampen) hier al tien jaar lang brandt. Ing. Roland REEKMANS houdt alle gegevens bij over de collectiestukken, onder meer de oude handleidingen, en inventariseert de verzameling. Hij droomt van meer en betere ruimten om dit academisch erfgoed tentoon te stellen.

Door het zeer snel evolueren van de elektrotechniek is de groei van de collectie met materiaal uit recente decennia gegarandeerd. Opmerkelijk is wel dat tal van machines uit het begin van de 20ste eeuw nog steeds werken, terwijl er voor meettoestellen van slechts tien jaar oud geen reserveonderdelen meer beschikbaar zijn. Het departement krijgt ook regelmatig stukken aangeboden van bedrijven en andere instellingen, maar in principe worden

alleen stukken aanvaard die aan de universiteit gebruikt werden. Roland REEKMANS betreurt dat er in Vlaanderen nog altijd geen publiek toegankelijk museum voor elektrotechniek bestaat. SIWE is het daarmee volledig eens ! (Patrick VIAENE, vrij naar De Campuskrant, 25 februari 2009).

TIENEN: EXPOSITIE GELETTERD HAGELAND

Tot 31 augustus 2009 kan u in Museum 'Het Toreke' terecht voor een bezoek aan de expositie "*Geletterd Hageland. 30 jaar aanwinsten voor het Hagelands Historisch Documentatiecentrum*". Adres: Erfgoedsite Tienen, Grote Markt 6, 3300 Tienen. Toegang: van dinsdag tot zondag van 10 tot 17 uur. Meer informatie op www.erfgoedsitetienen.be.

Foto uit website

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

DAMME: KANAALFEESTEN "BEHOUD DE BLINKER EN DE STINKER"

Het Masereelfonds Brugge organiseert op zondag 24 mei 2009 een fietstocht tijdens de 2de editie van de Kanaalfeesten. Deze gaat van Oostkerke-Damme tot Zomergem en terug en biedt mooie uitzichten op "de blinker" en "de stinker", twee Vlaamse kanalen die in het polderlandschap evenwijdig lopen en waarvan er één zijn naam dankt aan de vroeger meegevoerde afvalstoffen, afkomstig van het vlasroten en andere nijverheden. Er wordt uitleg gegeven bij de geplande maar stuitbare aanleg van het Schipdonkkanaal, die het unieke polderlandschap dreigt te vernietigen. Graag vooraf inschrijven via vdr@yucom.be of bel vooraf naar 0473/81.05.37. Afspraak om 14.00 uur aan de parking van tearoom "In de Groene Wandeling", Koolkerksesteenweg 52 te 8340 Oostkerke-Damme. De deelname is gratis !

IZEGEM: TENTOONSTELLING “DE MUREN SPREKEN”

Deze tentoonstelling laat in de eerste plaats nog levende getuigen spreken, die in de Izegemse nijverheidstakken werkzaam waren. Er worden foto's, documenten, voorwerpen en werktuigen getoond die dialogeren met de getuigenissen en de bezoekers. De tentoonstelling in het Nationaal Borstelmuseum (Baron de Pélichystraat 5 te Izegem, open van dinsdag tot zaterdag 10-12 u. en 14-17 u.) loopt van 18 april tot 19 december 2009. Zie ook volgende website: <http://www.musea.izegem.be/>.

KNOKKE-HEIST: BEZOEK HET VERNIEUWDE SINCFALA MUSEUM

Sincfala of “Museum van de Zwinstreek”, ondergebracht in een oud schoolgebouw (1899) van Heist initieert u in de inpoldering van de Zwinstreek (o.m. met uniek schaalmodel), de economische en sociale geschiedenis van de visserij (met unieke garnaalschuit, de “O.32 Jessica” uit 1935, opgesteld in de museumtuin). Ook de ontwikkeling van het kusttoerisme wordt toegelicht met unieke foto's en documenten. Bezoek de veldoven in de tuin, bewonder ankers, grenspalen, landbouwalaam en nog veel meer !

Praktisch: Pannenstraat 140, 8300 Heist (Knokke-Heist).

Toegang: maart-november, dagelijks 10-12 u. en 14-17.30 u.

Tel.: 050/630.872 / www.sincfala.be.

KORTRIJK: VRIENDEN VAN DE PREETJES MOLEN VZW

In Heule, een Kortrijkse fusiegemeente, staat een vlaszwengelwindmolen, die in 1866 door Ivo DEPRez werd gebouwd. Het exemplaar is uniek in Europa! De vzw Vrienden van de Preetjes Molen zorgen voor rondleidingen en activiteiten omtrent dit unieke monument. Contactpersoon van deze vzw is :
Dhr. Luc SOENS, p.a. Kouter 19, 8501 Heule.
Tel.: 056/32.09.25.

Foto http://nl.wikipedia.org/wiki/Preetjes_molen

KUSTTRAM 125 JAAR, EEN PUBLIEKSMANIFESTATIE IN VOORBEREIDING

In 2010 wordt in Oostende (Thermenpaleis / Koninklijke Gaanderijen) een tentoonstelling “Sporen langs de Kust. 125 jaar Kusttram” gepresenteerd, het ankerpunt van allerhande educatieve en culturele evenementen over heden en verleden van de kusttram. Onder die “andere evenementen” noemen we hier slechts een tentoonstelling in het Sincfala museum in Heist en een expositie over kusttoerisme in het museum van Middelkerke.

De eerste kusttramlijn (Oostende-Middelkerke-Nieuwpoort) werd aangelegd vanaf juni 1884 en werd reeds dertien maanden later, op 5 juli 1885, officieel geopend. Het reizen per stoomtram was in die eerste jaren een avontuurlijk verzetje voor de betere klasse. Maar beetje bij beetje werd de tramlijn uitgebreid en kreeg ze een uitgebreide cliënteel. De “Compagnie du Tramway électrique d'Ostende” opende op 31 juli 1897 een eerste elektrische tram tussen Oostende en Middelkerke. In 1912 was Knokke bereikbaar per elektrische tram. Pas in 1928-1929 was de elektrische kusttramlijn van Knokke tot De Panne voltooid.

De tentoonstelling “Sporen langs de kust” zal vanuit 6 invalshoeken vorm krijgen: economie, kusttoerisme, architectuur, mobiliteit, ecologie en design. Er zal ingegaan worden op het nut van de kusttram in de verschillende perioden, bijvoorbeeld over het wedervaren van de kusttram en de installaties tijdens de beide wereldoorlogen. Ook de campagnes tegen de tram in de naoorlogse periode zullen aandacht krijgen. Tenslotte zal op de investeringen en moderniseringswerken die volgden in de jaren 1980 en 1990 ingegaan worden. Vanaf 1991 werd de kusttramlijn niet langer geëxploiteerd door de NMVB maar door De Lijn. Er zal ingegaan worden op de toegenomen reizigerstrafiek (meer dan 12 miljoen reizigers in 2008 !) en het Neptunusplan (toekomstplan van De Lijn in West-Vlaanderen). We kijken hier al naar uit !

LEIEKANTJES 2009

“Leiekantjes 2009. Waar verleden toekomst is” is een vernieuwde streekpocket van 200 pagina's, die in woord en beeld informeert over ontelbare bekende en minder bekende toeristische bezienswaardigheden in de Leiestreek. Vermits de regio ook in Oost-Vlaanderen ligt, is het opzet van deze handige publicatie provincieoverschrijdend. Gratis verkrijgbaar bij de Diensten voor Toerisme. Zie ook de website www.toerismeleiestreek.be.

OOSTENDE: ACTIES VOOR BEHOUD VAN HOTEL LA PALOMA

De acties om “met de moed der wanhoop” te pleiten pro behoud van “LA PALOMA”, een hotel uit de Belle Epoque (ontworpen door architect PIL in 1898) liegen er niet om. De Oostendse bewindvoerders, die op 13 maart 2008 door de knieën gingen en een sloopvergunning afleverden voor dit hotel, opgenomen in de Vlaamse Inventaris voor Onroerend Erfgoed, zijn niet van plan op hun beslissing terug te komen. Nochtans werden door actievoerders (waarin vzw De Ploate, vzw Dement, en een reeks andere plaatselijke organisaties actief zijn) sinds vorig jaar vele honderden handtekeningen pro behoud van het oude hotel verzameld. Dit betreft geen alleenstaand geval.

Foto www.archeonet.be

Historische waardevolle gebouwen in Oostende worden al te vaak afgebroken voor banale en dure, voor de modale Oostendenaar onbetaalbare nieuwbouwappartementen. De bouwpromotoren lijken nog steeds heer en meester in Oostende. De enorme toevloed van tweede verblijven is niet alleen de doodsteek voor erfgoed, het maakt het sociaal weefsel in de stad ook kapot. (met dank aan K.H.).

OOSTENDE: AANWINST VOOR DOMEIN RAVERSIJDE

Het Museum Atlantikwall, dat deel uitmaakt van het Provinciaal Domein Raversijde, heeft er een belangrijke aanwinst bij die herhaaldelijk het TV-Nieuws haalde. Het betreft de Duitse radarinstallatie de “Würzburg Riese” die in de Tweede Wereldoorlog zorgde voor de begeleiding van vliegtuigen. De radar kon ook mobiel ingezet worden vanaf rijdende treinen. Na de 2de Wereldoorlog werd deze radar ingezet in een sterrenwacht nabij Marche-en-Famenne.

Zie ook: www.west-vlaanderen.be/raversijde .

Foto De streekkrant

OOSTENDE VOOR ANKER

Op 31 mei en 1 juni 2009 gaat het jaarlijks publieksevenement “Oostende voor anker” door. Tal van historische schepen zijn te bezoeken. Een feest voor iedereen die houdt van authentiek varend erfgoed.

OOSTENDE: MARITIEME SITE KRIJGT MUSEUMHAVEN

De zone rondom de Maritieme Site krijgt een museumhaven om zo historische schepen vakkundig te kunnen onderhouden en renoveren. “Het beeld van een lelijk dok met roestige schepen is goed voor de prullenmand”, zegt projectcoördinator Bart Slabbinck. Het concept “Museumhaven” is nieuw voor Vlaanderen. In een museumhaven worden historische schepen hersteld en bewaard als erfgoed. Eigenaars kunnen er aan de slag om hun boot te herstellen of zij kunnen de werkzaamheden uitbesteden. Bezoekers krijgen hierbij ook inzicht in historische werfinstallaties. Concreet zal er in de schaduw van vuurtoren, de Lange Nelle, gewerkt worden aan een nieuwe toekomst voor de indrukwekkende slipway. Historische schepen kunnen daar worden drooggezet om geïnspecteerd te worden door Monumentenwacht, alvorens hersteld te worden. Aan de noordwestelijke zijde van het vuurtorendok komen er ligplaatsen voor historische schepen en scheepswerf Lowyck verhuist. Er komen in deze zone ook extra mogelijkheden voor het Vlaams Instituut voor de Zee. Havenvoorzitter Johan Vande Lanotte is zeer gewonnen voor het idee van een museumhaven, onder meer als een hefboom voor sociale tewerkstelling.

OOSTENDE: SCHIP MERCATOR IS EINDELIJK TERUG !

Foto uit website:

www.zeilschip-mercator.be

Het einde van de werken aan de Mercator in “Shipyard I.D.P.” is in zicht. De laatste fase van de herstellingswerken werd ingezet en de terugkeer van de Mercator naar het Mercatordok in Oostende is voorzien op 8 of 9 april (en dus tegen de verspreiding van deze nieuwsbrief een feit). Alle informatie vindt men op www.zeilschip-mercator.be en via zeilschip.mercator@telenet.be .

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

BRUSSEL ALGEMEEN

BRUSSELSE METRO VIERT VEERTIGSTE VERJAARDAG

In 1969 werden de eerste plannen getekend voor een echt metronetwerk. In dat jaar werd de eerste prémetrolijn (onder de centrale lanen tussen Noord- en Zuidstation) ingereden. De bedoeling was in die tijd om op korte termijn vijf volwaardige metrolijnen te realiseren, die eerst als "prémetrolijnen" geëxploiteerd zouden worden om daarna volwaardige metrolijnen te worden. De voor-geschiedenis van de Brusselse metro gaat eigenlijk terug tot 1925, toen de vliegtuig- en spoorwegbouwers Dyle & Bacalan het allereerste Brusselse metroplan tekenden. Het duurde hoe dan ook tot 1957 alvorens de eerste stukjes ondergrondse tram werden gerealiseerd in de buurt van het Zuidstation.

Pas in 1976 openden één na één de metrostations van de lijn 1A en 1B, net als die van de lijn 2 (de zogenaamde "ringlijn"). Opvallend is dat het metroplan veel trager uitgevoerd werd dan voorzien en regelmatig werden bijgesteld. In de jaren 1990 werden plannen getekend van het GEN of "Gewestelijke Express Net", waarbij het pendelverkeer per spoor vanuit de Brusselse periferie wordt geoptimaliseerd en waarbij men het metronet beter wil doen aansluiten op het spoorweginet.

BRUSSEL: GALERIJ VAN DE EVOLUTIE GEOPEND IN MUSEUM VOOR NATUURWETENSCHAPPEN

De spectaculaire "Galerij van de Evolutie" ging open op 12 februari jl., meteen ook de 200ste verjaardag van de Engelse wetenschapper Charles DARWIN. Hiermee is een tot op heden ontoegankelijke vleugel van het oud museumgebouw (architect Emile JANLET, 1891-1905) in eer hersteld. De Galerij van de Evolutie begint 542 miljoen jaar geleden in het Cambrium, het tijdperk waaruit de eerste fossielen voorkomen. De tentoonstelling maakt een reis door de tijd en brengt sleutelperiodes in beeld, waarin zich grote veranderingen voordeden. Vreemd dat nergens in de tentoonstelling duidelijk gerefereerd wordt naar DARWIN. Maar de interactieve opstellingen over biodiversiteit en natuurlijke selectie mogen gezien worden. Spelenderwijs (via allerlei proeven en hands-on - presentaties) wordt de bezoeker wijzer aangaande het complexe evolutiesysteem. Meer weten? Surf naar de website: www.natuurwetenschappen.be, tel.: 02/627.42.38.

BRUSSEL-LAKEN: FABRIEK GODIN REDDEN: EEN UTOPIE?

Het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest verklaarde niet lang geleden dat er in het noordelijk deel van de stad een gebrek was aan een grootschalig winkelcentrum. Projectontwikkelaar "Equilis" (behorend tot de Groep Mestdagh) ambieert tegen 2013 een dergelijke infrastructuur te realiseren op de site Godin aan de Werkhuizenkaai, langs het kanaal van Willebroek. De futuristische look van het bouwproject doet de wenkbrauwen fronsen. Wat voorzien wordt betekent een ontkenning van de historische en sociale waarde van het uniek coöperatief bedrijf dat de verlichte Franse ondernemer hier realiseerde. We zwijgen nog over de ontkenning van de economische activiteiten in situ, over de gevolgen van het project (indien het wordt uitgevoerd) als aantrekker van meer autoverkeer, het feit dat de voorziene parking voor 1750 wagens een kruis betekent over de plannen om de Zenne als (bovengrondse en zichtbare) rivier te herwaarderen. De Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen vroeg de bescherming aan van de oude bedrijfsgebouwen, gelegen naast het in 1988 beschermde "Familistère", dat zal omgevormd worden waarvoor het ooit ontworpen was: als woongelegenheden. Voor de bedrijfsgebouwen zijn allerlei zinvolle herbestemmingen denkbaar, waarbij de huidige functies kunnen blijven bestaan of zelfs versterkt worden.

Talrijke deskundigen en organisaties uit binnen- en buitenland steunen de acties, gevoerd door PIWB (Patrimoine Industriel Wallonie-Bruxelles) en "Bruxelles Fabrique – Brussel Fabriek". De strijd voor het behoud van dit uniek erfgoed (in zijn totaliteit), een complex gekenmerkt door een hoge symboolwaarde is begonnen. (Naar een bijdrage van Guido VANDERHULST, raadpleegbaar op de website van PIWB asbl. www.patrimoineindustriel.be).

BRUSSEL-LAKEN: BEZOEK DE KONINKLIJKE SERRES

De Koninklijke serres in het domein van Laken vormen het fraaiste voorbeeld van 19de eeuwse serrebouw in België. Alphonse BALAT, de leermeester van Victor HORTA ontwerp deze constructies in metaal en glas, die menig modern architect inspireerde. Zoals elk jaar worden de serres in april en mei opengesteld voor bezoekers. In 2009 is dat op volgende dagen en uren:

- op 18 en 19 april van 9.30 tot 16 u en 20 tot 22 u;
- op 21 april is er enkel toegang voor minder valide personen
- op 22 en 23 april van 9.30 tot 16 u.;
- op 24, 25 en 26 april van 9.30 tot 16 u en van 20 tot 22 u;
- op 28, 29 en 30 april van 9.30 tot 16 u;
- op 1, 2 en 3 mei van 9.30 tot 16 u en van 20 tot 22 u.
- op 5, 6 en 7 mei van 9.30 tot 16 u
- op 8, 9 en 10 mei van 9.30 tot 16 u en van 20 tot 22 u.

Toegangsprijs: 2,50 €.

SCHAARBEEK: SCHUITEN ONTWERPT TREINMUSEUM

De Brusselse striptekenaar François SCHUITEN gaat het treinmuseum in Schaarbeek ontwerpen. De tekenaar van de reeks “De duistere steden” is de laureaat geworden van de wedstrijd die de NMBS-Holding vorige zomer uitschreef. Het museum komt op de site van het station van Schaarbeek. SCHUITEN ontwierp nog nooit eerder een gebouw, maar komt uit een architectenfamilie en restaureerde reeds het “Huis Autrique”, het eerste woonhuis dat HORTA ontwierp. Ook in zijn tekenwerk focust hij vaak op bouwkunst. SCHUITEN zal geen opvallend gebouw ontwerpen. “Het station is een prachtig monument, dat moet je niet aantasten”, zegt SCHUITEN in De Morgen. Het museum moet klaar zijn tegen 10 mei 2010, wanneer activiteiten plaatsvinden rond 175 jaar spoorwegen in België. Het zal dus (zeer) snel moeten gaan !

SINT-JANS-MOLENBEEK: LA FONDERIE TOONT INDUSTRIËLE GESCHIEDENIS VAN PIEMONTE

De tentoonstelling “Piémonte Industria”, met als ondertitel “un siècle de travail en photographies” is een unieke fototentoonstelling. Ze presenteert in een chronologisch en thematisch parcours de zeer gediversifieerde industriële bedrijvigheid van deze Noord-Italiaanse regio. Naast fabrieksinterieurs worden portretten getoond van arbeiders en patroons, het verenigingsleven, de woon- en levensomstandigheden. De expositie loopt van 13 mei tot 12 juli 2009. Toegang van maandag tot vrijdag 10-17 uur, tijdens het weekeinde van 14 tot 17 uur. Toegang is gratis. Zie ook: www.lafonderie.be.

VORST: EEN BESCHIEDEN FIRMA MET EEN GROTE NAAM

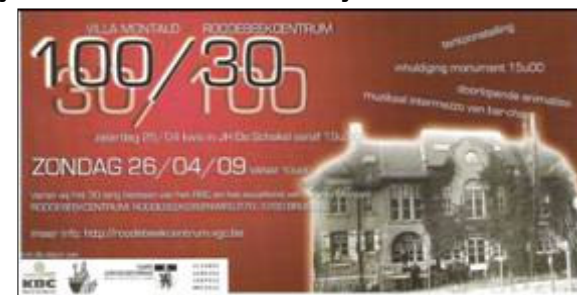
Kent u de “Papeteries MOTTART” in de Pierre Decosterstraat te Vorst ? Dit bescheiden bedrijf wordt nochtans het beroemdste schrijfboek van België gemaakt:: het ATOMA-schrift. Door de plastieken ringetjes die de bladzijden samenhouden, was het mogelijk om uit het schrift probleemloos bladzijden weg te nemen of toe te voegen. De lijnen over linker- en rechterblad lopen bij zo'n schrift perfect evenwijdig. Elk schrift is voorzien van een stevige voor- en achterkaft in karton. Dit type van schrift werd in opdracht van de vroegere bedrijfsleider Georges MOTTART uitgevonden door de Franse uitvinders André TOMAS en André MARTIN. In de naam “ATOMA” zitten de beide initialen van de uitvinders. MOTTART nam een patent op de uitvinding en begon de ATOMA-schriften te produceren in 1948. Omdat de familie het octrooi tien jaar geleden niet liet verlengen, is het ATOMA-systeem niet meer beschermd. Dat was toen de tweede generatie (de dochter en schoonzoon van de stichter) het bedrijf doorgaven aan broer en zus Chantal en Pierre-Michel VANCANNEYT, de huidige bedrijfsleiding. Meteen kwamen na de

stopzetting van het octrooi concurrenten op, zoals ADOC. Een echt ATOMA-schrift is onder meer herkenbaar aan de elf ringen, die nog steeds (voor een deel) met de oorspronkelijke machines, onder meer de “perforateurs” uit de beginjaren, in Vorst gemaakt. De hele productie gebeurt met slechts twaalf mensen, die per dag samen zo'n vierduizend schriften maken. Papier is zwaar en de transportkosten naar het buitenland lopen hoog op. De ATOMA-schriften zijn daarom voor het overgrote deel bestemd voor de binnenlandse markt. Het gaat goed met het bedrijf, maar de werkruimtes zijn te klein en meer overweegt binnenkort te verhuizen naar een andere vestigingsplek binnen of buiten Brussel. (Vrij naar “Brussel Deze Week, nr. 1152, 16/10/2008). Meer weten? Surf naar www.atoma.be.

SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE:

Roodebeekcentrum 30 jaar - Villa Montald 100 jaar

Bekoord door het landelijke karakter van een heuvel, gelegen langs de Roodebeeksteenweg, besluit Constant Montald (*), grootoom van ons actief medelid Andre Montald, meer dan 100 jaar geleden, zich hier te vestigen. In 1909 is de Villa Montald een feit. Jaren later, in 1979 wordt de VZW Roodebeekcentrum opgericht. De Villa Montald is op dat moment al tientallen jaren een thuishaven voor het Jeugdatelier voor Vrije Expressie en Jeugdhuis De Schakel. <http://roodebeekcentrum.vgc.be> (*) : <http://nl.wikipedia.org/wiki/Montald>

WALLONIË

ALGEMEEN

EEN ROMEINSE VERKEERSWEG OP DE UNESCO WERELDRANGLIJST ?

De Romeinse heerweg van Bavay naar Tongeren (145 km) vormde een deel van de hoofdverkeersas van de Noordzee naar de Rijn. Een team Waalse erfgoedkundigen (ICOMOS Wallonië-Brussel) wil dit relict, waarvan het tracé nog op veel plaatsen zichtbaar is, voordragen op de UNESCO-Wereldranglijst. Gérard BAVAY schreef hierover een publicatie (zie onder deze naam in “Onder de leeslamp”).

PATRIMONIUM LANGS HET WATER

“Voies d'eau du Hainaut” asbl. geeft jaarlijks, ook in 2009, een fraaie brochure uit “Patrimonium langs het water”. Veel informatie over de ontdekking van het Centrumkanaal, het hellend vlak van Ronquières, riviercruises, enz. Meer informatie op de prachtige website <http://voiesdeau.hainaut.be>.

IN DE PROVINCIES

COMINES-WARTENON: BEZOEK HET BANDWEVERIJMUSEUM

De verzameling van dit museum schetst de ontwikkeling van de bandweverij vanaf 1700 tot op heden. Komen (Comines) was eeuwenlang een belangrijk centrum van de bandweverij. Talrijke bandweefgetouwen worden tijdens de bezoeken gedemonstreerd door vrijwilligers. Adres: rue des Arts 3, 7780 Comines-Warneton. Telefoon: 056/55.56.00. Toegang: dinsdag tot vrijdag van 9 tot 11.30 u en van 13.30 tot 16.30 u. Gesloten in augustus. Geleide bezoeken op zaterdag (15 u) en zondag (10.30 u).

LA LOUVIERE: SCHEEPSLIFT NR. 1 VAN HET CANAL DU CENTRE EINDELIJK HERSTELD ?

Foto lift nr.1 uit www.speleokampen.be

De vier oude scheepsliften van het Canal du Centre behoren tot het werelderfgoed en staan op de UNESCO-lijst. In februari 2002 vond een ernstig ongeval plaats op het Canal du Centre. Een van de waterbakken van lift nummer 1 was niet goed afgesloten waardoor een meereizend schip werd verpletterd in de structuur. Ook aan de scheepslift was er ernstige schade: verschillende vitale onderdelen waren gebroken of liepen schade op.

Sindsdien was deze lift in reparatie. Voor de toeristische scheepvaart en de uitbater van het kanaal was dit een afknapper. Het was ook niet meer mogelijk het kanaal af te reizen in de volle lengte of een lusvormig traject te varen via de vier oude liften en de nieuwe lift.

Pas in 2005 werd de restauratie toevertrouwd aan een Franse firma, de Société Française Eiffel. De werf sleepte aan en de kosten begonnen op te lopen tot 8,5 miljoen Euro. Dit leidde tot de nodige wrijvingen met de bevoegde Waalse ministers, die de laatste jaren steeds nauwkeuriger begonnen toe

te kijken. De toeristische sector wilde de scheepslift terug in actie zien tegen het toeristisch seizoen van 2009. Toen werd er om een uitstel van 2 maanden gevraagd. De finale testen van de lift werden op 15 mei '09 vastgelegd.

Helaas bleef de werf verder kwakkelen: de lange winter zorgde voor vertraging, de speciale verf werd niet op tijd geleverd. Daarnaast kwamen er nieuwe mankementen aan het licht, zoals lekken in de hogedruk leidingen. Nog veel erger was het feit dat een het herstel van één van de belangrijkste onderdelen, de centrale zuiger, nog niet eens begonnen was! Daar wrong het schoentje: het Ministerie wilde het onderdeel laten lassen; Eiffel daarentegen beschouwde dit stuk als onherstelbaar en wilde een nieuwe piston laten gieten. Het gevolg : extra kosten (500.000 Euro) en een bijkomende vertraging van ettelijke maanden.

Daarop heeft het ministerie dit deel van het werk aan een ander bedrijf toevertrouwd, dat de authentieke stukken zal lassen. Zoiets is natuurlijk een afwegen van “erfgoed” en “veiligheid”, een discussie die in de toekomst alleen maar zal toenemen.

Of de testen op 15 mei 2009 zullen kunnen doorgaan, blijft nu zeer de vraag. Bruno DE CORTE (vrij naar Le Soir).

LUIK: DE TREINEN IN HET WERK VAN PAUL DELVAUX

“De demain à DELVAUX” is de titel van een opmerkelijke tentoonstelling die tot en met 28 juni gepresenteerd wordt in het pas geopende museum “Le Grand Curtius” te Luik. Reeds van in zijn jeugd schilderde de nabij Hoei geboren Delvaux fabrieken en spoorweginstallaties die hij observeerde in de Maasvallei. De expressieve stijl van deze donkere doeken ruimen na de 2de Wereldoorlog plaats voor haarfijne, bevreemdende en bijna magische voorstellingen, waarbij herinneringen aan antieke tempels en hedendaagse elementen, waaronder treinen en stations, vermengd worden. Uit het nachtelijke zicht van een station in een woud spreekt eenzaamheid en melancholie. De grote surrealistische schilder integreerde de thematiek van de trein, het station en de spoorweg dus ook in tal van latere, rijpe werken. De NMBS gaf aan Delvaux in 1963 de opdracht om voor de nieuwe wagons van de Trans Europ Express een reeks schilderijen. Ook die werken zijn in de tentoonstelling te bewonderen. Hij vermengt hier voor het eerst wagons en locomotieven uit verschillende periodes. Naar aanleiding van de tentoonstelling verscheen een interessante publicatie, geschreven door Régine Rémon “Paul Delvaux, peintre des gares” (Brussel, Ed. Luc Pire, 2009).

Praktisch : Toegang van maandag tot zondag van 10 tot 17 uur. SIWE nodigt u uit om deze unieke tentoonstelling te bezoeken tijdens haar daguitstap naar Luik op 24 mei 2009 (zie ook “SIWE- Komende Activiteiten”).

LUIK: NIEUWE AANWINST VOOR HET MUSEUM VAN HET OPENBAAR VERVOER

Het Musée des Transports en commun du Pays de Liège (rue Richard Heintz 9, 4020 Liège) verwierf een open goederwagen "HH". De wagon draagt nu het nummer A.4436. In het museumdepot worden heden een aantal belangrijke oude elektrische tramrijtuigen gerestaureerd, o.m. de "motrice nr. 19" (in gebruik vanaf het begin van de elektrische tractie in 1901). (Bron: TTA nr. 2/08 / www.infotec.be)

Foto uit
http://www.gtf.be/gtf_autableau.html

LUIK: HET "CENTRE DE L'HISTOIRE DES SCIENCES ET DES TECHNIQUES"

Binnen de Luikse universiteit werd in de jaren tachtig een uitzonderlijke bibliotheek en documentatiecentrum uitgebouwd, een levenswerk van Prof. Robert HALLEUX en zijn medewerkers. Heden is dit centrum gehuisvest in het voormalige "Institut de Physiologie", Place Delcour 17 te Luik (tel.: 04/366.94.79). Meer info: www.chst.european-is.net E-mail: chst@ulg.ac.be .

SAINT-GHISLAIN: KENT U HET "MUSEE DU RAIL"?

Het museum, gelegen op 3 kilometer van "le Grand-Hornu" werd opgericht in 1988 samen met de vzw "Patrimoine Ferroviaire et Tourisme" (PFT). De vereniging had al spoedig te maken met plaatsgebrek (een gekend "oud zeer" in de sector). Vanaf 1996 kon PFT een door de NMBS afgedankte wagonloods gebruiken, die regelmatig kon opengesteld worden voor bezoekers. Heden telt de museumverzameling 18 locomotieven, 10 autorails, diverse wagons, klein spoorwegalaam, seininstallaties, miniatuurspoorbanen. PFT gaf 25 boeken over spoorwegerfgoed uit, alsook het tijdschrift "En lignes". In 2009 zal het museum speciale bezoekdagen organiseren op 9 mei, op 12 en 13 september en op 5 december. Het opent ook zijn deuren na afspraak voor groepen. Adres: Musée du rail, Gare de Saint-Ghislain, 7330 Saint-Ghislain.

INTERNATIONAAL NIEUWS (algemeen & alfabetisch per land)

Zie voor een ruim aanbod aan internationaal nieuws ook de website van TICCIH op <http://www.mnactec.cat/ticcih>. Surf ook eens naar www.erih.net, de website van ERIH-Europese Route voor het Industrieel Erfgoed.

ARGENTINIË (ter herinnering)

Van 4 tot 7 november 2009 gaat te Cordoba (Argentinië) het Tweede Internationaal Colloquium over het Industrieel Erfgoed van de Agro-industrie (II° Encuentro de Patrimonio Industrial Agroalimentario). TICCIH-Argentinië en het College van Burgerlijke Ingenieurs van de Provincie Cordoba (Arg.) zijn de organisatoren. Voordracht-voorstellen kan men richten aan comunicaciones@civiles.org.ar / contact : amarillalaura@hotmail.com. Website: <http://www.col-ing-cba.org.ar/>

DENEMARKE

EEN CONGRES OVER BEHOUD VAN INDUSTRIEEL ERFGOED

"Incredible Industry – Preserving the Evidence of Industrial Society" is de titel van een congres dat van 22 tot 27 mei 2009 gehouden wordt in Kopenhagen. Bij deze gelegenheid wordt een vaste presentatie over de Deense industriële geschiedenis en cultuur geopend in het Nationaal Museum. Zie www.kongres09.nkf-dk.dk .

DUITSLAND

WORDT HET CENTRAAL STATION VAN STUTTGART VERMINKT?

Foto oude postkaart
uit website

We vernemen van onze Duitse collega's dat de metrowerken in Stuttgart mogelijk het aangezicht van het Centraal Station (architect Paul BONATZ, 1914-1920) zullen ver-

minken (o.m. door de sloop van de “Schlossgartenflügel, de centrale trap en de bevoering van de grote hall). Voor meer informatie, surf naar www.hauptbahnhof-stuttgart.eu of lees het protestboek van Matthias ROSER, “Vom Kulturdenkmal zum Abrisskandidaten?”. Stuttgart, (Schmetterling Verlag) 2008. ISBN 3-890657-133-8.

XIVde TICCIIH-CONGRES : 30 AUGUSTUS - 5 SEPTEMBER 2009 IN FREIBERG (ter herinnering)

Op www.ticcih2009.de vindt men alle informatie over het volgend plenair congres van TICCIIH (The International Committee for the Conservation of Industrial Heritage). Het heeft plaats in de Saksische mijnstad Freiberg van 30/8 tot en met 5/09/2009 en het congres heeft als hoofdthema “UINDUSTRIEEL ERFGOED, ECOLOGIE & ECONOMIE”. Deadline voor “papers”, “posters”, “sectie-presentaties” e.d. is 30 november 2008. Email: info@ticcih2009.de of nog : helmuth.albrecht@iwg.tu-freiberg.de. Opgelet: dit laatste is het persoonlijk emailadres van de Prof. Dr. Albrecht, voorzitter van het XIVde ICCIH). FAX : 03731/39.28.32. Er worden zeer interessante post-congres toers voorzien in Saksen (3 à 4 dagen) en in het nabijgelegen Polen (4 dagen) en ook nog in Tsjechië (4dagen)! Zeer warm aanbevolen !

Pas verschenen is het tijdschriftnummer 2009/1 van INDUSTRIE-KULTUR, met een uitgebreid katern omtrent het TICCIIH-CONGRES 2009. Meer over dit vooraanstaand tijdschrift op www.industrie-kultur.de.

DE PROJECTEN VAN “IBA EMSCHER PARK” 10 JAAR LATER

IBA Emscher Park was een legendarisch, 10 jaar durend evenement (1989-1999). De ambitie was de zuivering van de Emscher als “open riool”, de herstemming van industriële gebouwen en industriële landschappen, de renovatie van tal van arbeiderswijken en tuinwijken, het aantrekken van milieuvriendelijke bedrijven en nog veel meer. Heden, tien jaar later, is het tijd van een terugblik en evaluatie, wat onder meer gebeurt in de publicatie “Internationale Bauausstellung Emscher Park. Die Projekte 10 Jahre danach”, gerealiseerd door de Universiteit van Dortmund. De volledige referentie van deze publicatie, die ook in het Engels en het Frans verscheen, vindt men in de rubriek “Onder de leeslamp”, zie blz.53.

F R A N K R I J K

MUSEUM MICHELIN OPENT TE CLERMONT-FERRAND

In de noordelijke periferie van Clermont-Ferrand (op de Site Cataroux) opende onlangs het Musée Michelin zijn deuren. Het handelt over de bedrijfsgeschiedenis van de bandenfabriek, maar illustreert ook de geschiedenis van de auto en de autosport. Zie voor meer informatie www.moto.net.com. Surf ook naar <http://www.cilac.com>.

DOCOMOMO EN HAAR ZETEL IN PARIJS

DOCOMOMO is een internationale vereniging die zich inzet voor het behoud van het erfgoed van het modernisme (in de brede betekenis). Het letterwoord staat voor “Document and Conservation of buildings, sites and neighbourhoods of the Modern Movement”. Er zijn raakvlakken met industriële archeologie en industrieel erfgoed, hoewel bij de werking van DOCOMOMO de architectonische kwaliteiten van gebouwen voorgaan op de inboedel en de technische installaties. De zetel van deze organisatie is gevestigd in “Cité de l’Architecture et du Patrimoine”, Palais du Chaillot, place du Trocadéro 1, 75016 Parijs. Tel.: 0033/(0)1.58.51.52.65. E-mail: docomomo@citechaillot.fr. Alle informatie op www.docomomo.com.

BELANGRIJK EVENEMENT ROND VOEDINGSCULTUUR EN VOEDINGSGESCHIEDENIS

De “Université François Rabelais” te Tours en het “European Institute of the History & Cultures of Food” organiseren een bijeenkomst van 30 augustus tot 6 september 2009, getiteld “Thinking food, feeding thoughts. Paradigm shifts, approaches & theories in the social sciences”. Deelnemen via aanmelding op mc.piochon@iehca.eu.

EEN LEUK HEEMKUNDIG MUSEUM NET OVER DE GRENS

Het “Musée des Arts et Traditions Populaires” te Wattrelos is een typisch heemkundig museum dat (sedert 1989) een levendig beeld ophangt van de Noord-Franse samenleving, het economisch bedrijf en het dagelijks leven in deze gemeente. Adres: rue François Mériaux 96, 59150 Wattrelos. Toegang: dinsdag tot zaterdag 9 – 12 u en 14 tot 18 u, op zondagen 10.30 – 12.30 u en 15 tot 18 u. Voor alle informatie: www.ville-wattrelos.fr, musee@ville-wattrelos.fr, telefoon: 0033/(0)3.20.81.59.50.

MARITIEM ERFGOED : EEN DEEL VAN DE *FRANCE* WORDT MONUMENT

Foto S.S. France Foto Martin Cox collection uit www.maritimematters.com/norway.html

Op 11 mei 1960 liep te Saint-Nazaire op de Chantiers de l'Atlantique de pakketboot *France* van stapel. Met een lengte van 315,53 meter was de *France* destijds het langste passagiersschip ter wereld. Tegelijk was ze met een maximumsnelheid van 35,21 knopen de op één na snelste

oceanlijner. Het schip sloot aan bij de grote traditie van de transatlantiekers, die begon

voor de Eerste Wereldoorlog. Ter vergelijking: het momenteel grootste containerschip, de *MSC Beatrice*, is weliswaar 366 meter lang maar haalt "slechts" 24,1 knopen. De pompeuze binnenarchitectuur van de *France* was wereldberoemd.

Het vliegtuig en de oliecrisis

De opkomst van de transatlantische vluchten bezegelden het lot van deze passagiersschepen. De oceanreuzen probeerden een nieuwe loopbaan als cruiseschip. De hoge verbruikscijfers (bv; de *France* had voor een transatlantische vaart circa 8.000 ton olie nodig), maakten de winstmarges flinterdun. De schepen waren gebouwd voor een snelle overtocht en niet om rustig rond te varen in een toeristische atmosfeer. In 1977 ging de *France* voor het eerst in de mottenballen. Het schip werd ook het toneel van een belangrijk syndicaal conflict.

Aftakeling, Afbraak en Asbest

De *France* kende nog een tweede leven als cruiseschip, herdoopt als *Norway*. Daarbij werd de aandrijving herzien, wat een energiebesparing opleverde van 50%. In 2003 werd de *Norway* uit dienst genomen na de ontploffing van een stoomketel. Het schip werd in Bremerhaven opgelegd totdat het in 2005 onder valse voorwendselen naar Alang in India gesleept werd. Dit bleek gedaan te zijn om de strenge milieuwetgeving omtrent de sloop van schepen en de daarbij vrijkomende stoffen in Europa te omzeilen, een flagrante overtreding van de Conventie van Basel. Het schip werd op een strand gevaren om gesloopt te worden zonder eerst ontdaan te zijn van asbest. Op 11 september 2007 heeft het hooggerechtshof van India de sloop goedgekeurd ondanks protest om de grote hoeveelheden asbest aan boord.

De boeg als monument

In februari van dit jaar werd wat nog uit de sloop gered kon worden verkocht bij Artcurial in Parijs, een hoogdag voor maritieme verzamelaars. De boeg van het schip (meer dan 4 ton staal) werd eveneens aangeboden en haalde 273.000 Euro. De koper was een projectontwikkelaar die het relict wil opstellen als monument in Port Deauville. Ondertussen staat de boeg tijdelijk opgesteld naast de Eiffeltoren, nog tot 30 mei 2009.

Het behoud van grote zeeschepen, een uitdaging voor de toekomst.

Het is ontzettend jammer dat net één van de mooiste schepen uit de transatlantische scheepvaart onder de slopershamer moet vallen. De *Queen Mary 1* (1934) had meer geluk: ze werd door Disney aangekocht en fungeert nu als drijvend hotel en als publiekstrekker. Het lot van de *SS United States* (1952) (met 38.3 knopen destijds het snelste schip) is nog onzeker, het schip werd weliswaar in Turkije van asbest ontdaan maar ligt nu doelloos aangemeerd in Philadelphia. Zouden ze daar in Antwerpen echt niets mee kunnen doen?

(BDC)

MIJNMIJSEUM LEWARDE OPENT NIEUWE VLEUGEL

"A l'origine du charbon, le Carbonifère" en «La vie dans la cité minière» zijn twee nieuwe (of grotendeels vernieuwde) permanente opstellingen in het Noord-Franse «Centre Historique Minier» te Lewarde. De openstelling (sedert eind maart 2009) kadert in een gefaseerd vernieuwingsplan van het belangrijkste en meest bezochte mijnmuseum van Frankrijk.

Openingstijden: dagelijks van 9 tot 19.30 uur (van begin maart tot eind oktober). In november en december van 13 tot 19 uur. Website: www.chm-lewarde.com.

EEN WEBSITE OVER ARCHIEVEN VAN DE ARBEID

Ruim vijftien jaar geleden opende het "Centre des Archives du Monde du Travail" zijn deuren in de prestigieuze textielfabriek Motte-Bossut te Roubaix. De nogal ingrijpende renovatie naar ontwerp van Alain SARFATI kreeg veel kritiek. Op het vlak van het beheer echter speelde het archiefcentrum een pioniersrol. Bezoek voor meer informatie de website:

<http://www.archivesnationales.culture.gouv.fr>.

NOORD-FRANSE MIJNBOWERFGOED OP DE LIJST VAN UNESCO ?

Al vier jaar ijvert “Bassin Minier Unesco” om representatieve relictten van het mijnbouwerfgoed uit de departementen Nord en Pas-de-Calais te laten opnemen op de Unesco lijst van het werelderfgoed. Na talloze publicaties, studiedagen, tentoonstellingen en andere publieksactiviteiten nadert stilaan het uur van de waarheid.

Foto uit website

Dit jaar loopt een reizende tentoonstelling “Carnet de Voyage”. Alle informatie op de fraaie website: www.bmu.fr.

GROOT-BRITANNIË

COALBROOKDALE 300: FOOTPRINTS OF INDUSTRY

In 1709 werd door Abraham DARBY voor het eerst ijzer vervaardigd met behulp van cokes: het prille begin van de 1ste industriële revolutie. De Ironbridge Gorge Museum Trust, AIA, de Newcomen Society en nog een aantal andere verenigingen organiseren dit event.

Contact: archaeology@ironbridge.org.uk.

Zie ook <http://www.ironbridge.org.uk>.

HONGARIJE

“ICHS 2009” (ter herinnering)

Van 26 tot 31 juli 2009 gaat in Budapest een belangrijk congres door, “XXIIIth International Congress of History of Science and Technology”. Thema is: “Ideas & Instruments in social Context”. Meer informatie over het “ICHS 2009” op volgende website: <http://www.conferences.hu/ichs09/FirstCircular.htm>
E-mailadres: ichs09@conference.hu.

ITALIË

ECOMUSEUM GAVORRANO LANCEERT SANTA BARBARA-PRIJS

Het “Parco Nazionale Tecnologico e Archeologico delle Colline Metallifere Grossetane” te Gavorrano, waarover SIWE reeds herhaaldelijk berichtte, organiseert in 2009 een internationale letterkundige prijs omtrent mijnbouwcultuur. Bedoeling is om de mooiste verhalen te bundelen, te publiceren en om uitwisselingsprogramma’s op touw te zetten tussen oude mijnbouwcentra. Meer informatie:

www.parcocollinemetallifere.it/santabarbara.php / www.premiosantabarbara.it
/ info@premiosantabarbara.it.

INDIA

25 JAAR GELEDEN GEBEURDE DE RAMP IN BHOPAL

Slachtofferorganisaties vragen UNESCO de fabriek te helpen beschermen als werelderfgoed

De ramp in Bhopal blijft de mensheid beroeren. In de nacht van 2 op 3 december 1984 ontploften 40 ton methylisocyanaat waarbij 20.000 mensen omkwamen en 200.000 anderen zwaar invalide raakten. Het was de grootste giframp uit de industriële geschiedenis ooit. De site blijft jammer genoeg actueel, omdat de gevolgen zich nog altijd laten voelen rond de fabriek. Nu gaan er stemmen op voor het behoud.

1. De site

Foto uit wikipedia

De Union Carbidefabriek bevindt zich nog in precies dezelfde staat als vlak na de ontploffing van 1984.

De Amerikaanse firma Union Carbide (UC), die eigenaar was van de fabriek, heeft het terrein spoorlags verlaten na de explosie en heeft nooit de verantwoorde-

lijkheid genomen om de site te saneren. Om de schadevergoeding te bepalen, werd in 1989 enkel rekening gehouden met de medische kosten. De vergoeding werd vastgelegd op 470 miljoen dollar (de grote schoonmaak van de site zou dat bedrag op 2 miljard brengen).

In 2001 werd UC overgenomen door chemiereus Dow Chemical, die altijd geweigerd heeft de verantwoordelijkheid op te nemen voor de ramp in Bhopal. Er werden geen pogingen ondernomen om het terrein te saneren, ook niet door de overheid. De site bleef dus overeind, als een trieste maar duidelijke waarschuwing aan de toekomst.

2. De actie

Toen de regionale overheid haar voornemen bekend maakte om de site te saneren en tegelijk de fabriek volledig af te breken rees een storm van protest op. De diverse hulporganisaties van de slachtoffers sloegen de handen in elkaar en richtten begin maart 1909 een verzoek tot de UNESCO om de Bhopal site te erkennen als werelderfgoed.

De argumentatie in de UNESCO-brief was dat voor de bevolking de relictien van de Union Carbidefabriek *“are as valuable a heritage as the remains of the concentration camps in Auschwitz, Buchenwald and other places. Thus, it must be preserved in its original form at all cost,”* (...) *‘While there was so much clamour in government departments for getting different sites recognised as a UNESCO heritage site, here was a site that could well qualify as a modern industrial heritage but the government was intent on destroying the memory of the corporate crime against humanity,*

Duidelijker zouden wij het niet kunnen formuleren. (BDC)

L U X E M B U R G (GROOT-HERTOGDOM)

CONFERENTIE FEDECRAIL 2009

Deze conferentie over geschiedenis en erfgoed van de spoorwegen vindt plaats van 23 tot 29 april 2009 in Luxemburg.

Informatie: conference@fedecrail.org.

N E D E R L A N D

EEN NIEUWE WEBLOG OVER INDUSTRIECULTUUR

Op 26 maart 2009 opende de Weblog Industriecultuur, te bereiken via www.industriecultuur.nl. Dit berichtte ons Frank WELGEMOED, die “de Virtuele Fabriek” beheert. Dagelijks wordt op de site een artikel over industrieel erfgoed geplaatst. We wensen de “Virtuele Fabriek” veel succes !

EEN WEBSITE OVER SPOORWEGERFGOED

Op zoek naar informatie over spoorwegerfgoed ? Surf naar <http://langsderails.nl/index2.html>, een website over technisch erfgoed met nadruk op spoorwegmateriaal in de Benelux en in Duitsland.

Belgische stoomlocomotief type 18
Foto uit website

FIEN IS 25 JAAR OUD

FIEN staat voor Federatie Industrieel Erfgoed Nederland. Dit platform van talrijke regionale en plaatselijke industrieel erfgoedverenigingen in Nederland werd 25 jaar geleden opgericht. Bezoek de zeer boeiende website van FIEN: <http://www.industrieel-erfgoed.nl>. Hier vindt men informatie over activiteiten, publicaties, tevens een erg originele rubriek “gesloopt - bedreigd”.

NIJMEGEN: EXPOSITIE 100 JAAR ELEKTRICITEIT

Tot 1 juni 2009 kan men in Museum De Stratemakerstoren (Waalkade, Nijmegen) de tentoonstelling “De verlichting van Nijmegen, 100 jaar elektriciteit aan de Waal” bezoeken. Alle verdere informatie op www.stratemakerstoren.nl.

ROTTERDAM PAKT UIT MET ORIGINELE EXPO “LEKKER FRIS !”

“Lekker fris ! 100 jaar gezondheid en fatsoen” is de titel van een merkwaardige tentoonstelling, die tot 25 oktober 2009 getoond wordt in het Schielandhuis, het Historisch Museum van Rotterdam, Korte Hoogstraat 31. Alle informatie op www.historischmuseumrotterdam.nl.

S E R V I Ë

37ste CIMUSET CONGRES TE BELGRADO (ter herinnering)

Van 7 tot 13 september 2009 heeft in Belgrado (Servië) een groot congres plaats van CIMUSET, de werkgroep die binnen ICOM bezig is met technische en industriële musea. Het nogal vaag gehouden thema van dit 37ste CIMUSET-Congres is “Dream your museum”. De organisatie berust bij ICOM en het Museum van Wetenschap en Technologie van Belgrado. Alle informatie op www.muzejnt.rs en cimuset@muzejnt.rs.

S L O V A K I J E

3de INTERNATIONALE CONFERENTIE VAN IRHA

IRHA staat voor “International Railway History Association”. De conferentie gaat door in de Slovaakse hoofdstad Bratislava van 24 tot 26 september 2009. Zij is getiteld “Railways in transition. Past, present and future in the 20th and 21st Centuries. Meer informatie op <http://www.aihc-irha-aihf.com>.

Voorblad website IRHA

UITVINDINGEN EN UITVINDERS

MATTHEW BOULTON STIERF 200 JAAR GELEDEN

Medaille Matthew BOULTON
uit www.bmag.org.uk

Tweehonderd jaar geleden stierf de Britse uitvinder en industrieel Matthew BOULTON (1728-1809). Zijn faam werd sinds het begin van de twintigste eeuw overschaduwd door zijn zakenpartner James WATT. Zonder BOULTON had WATT nooit bereikt wat hij gerealiseerd heeft. De viering van 200 jaar BOULTON kwam tot stand door een samenwerking tussen volgende instellingen: Birmingham Museum & Art Gallery, Birmingham City Archives, University of Birmingham, Birmingham City University, Aston University, Birmingham Assay Office & the Lunar Society.

Matthew BOULTON werd geboren in Birmingham als zoon van een knopen- en snuifdozenmaker. In de vroege jaren 1740 werkte de jonge Matthew bij zijn vader. Na diens dood in 1759 nam hij de zaken over. Matthew BOULTON kwam een paar jaar later in bezit van een groot terrein met landhuis (Soho house) in Handsworth nabij Birmingham. Hij bouwde er een voor die tijd zeer moderne fabriek “Soho Manufactory”. Daar werden allerhande kleine metalen voorwerpen gemaakt zoals bestek, medailles en siervoorwerpen. De fabriek was een favoriete plek voor burgerlijke bezoekers die er na hun bezoek terecht konden in een shop en tearoom ! BOULTON had zeer uiteenlopende interesses, een zeer grote vriendenkring (onder meer Benjamin FRANKLIN) en was een echte autodidact. In 1766 was hij de medestichter van de Lunar Society, die het maanoppervlak bestudeerde. In 1775 startte de samenwerking tussen BOULTON en de Schotse ingenieur James WATT. BOULTON bood hem een partnership aan in Soho. De bouw van stoommachines ging vanaf dan hand in hand met het maken van miljoenen medailles en muntstukken in de “Soho Mint”. BOULTON stichtte de Assay Office, waar zilveren en andere kostbare voorwerpen werden gemerkt. Dit is heden gevestigd in Newhall Street.

BOULTON had naast zijn druk zakenleven ook oog voor sociale noden van zijn arbeiders en voorziet voor hen een ziekteverzekering. Hij was van nabij betrokken bij armenzorg en de Birmingham Dispensary. Intussen werd grof geld verdiend: de BOULTON & WATT stoommachines werden rond 1790 al wereldwijd geëxporteerd.

In het BOULTON herdenkingsjaar 2009 worden in Birmingham veel manifestaties georganiseerd. Van 28 maart tot 6 juni loopt de tentoonstelling "Shona March Bicentenary Silver Commission" in het Museum of the Jewellery Quarter (Vyse Street 75-79). Van 4 april tot 1 november is "Soho House" open voor het publiek met een speciale expositie "200 Years in the Making. Celebrating Boulton in Contemporary Style at Soho House". Op 25 mei is er in het park van Soho House een stoomfestival "Soho in Steam". Van 30 mei tot 27 september is er een expositie in Gas Hall (een deel van Birmingham Museum & Art Gallery) omtrent de publicatie "Matthew BOULTON: selling what all the world desires". Voor speciale tours over BOULTON, surf naar www.birmingham-tours.co.uk.

Bezoek ook de sites www.bmag.org.uk en <http://matthewboulton2009.org/>.

PRO EN CONTRA DE SPAARLAMP EN DE VERBANNING VAN GLOEILAMPEN

Terwijl op overheidsniveau de strijd tegen de gloeilamp is begonnen, vrezen Britse artsen voor problemen door de spaarlamp en gaan in het verweer tegen de plannen van de Europese Unie om alle gloeilampen uit de winkels te halen. Volgens bepaalde artsenverenigingen zijn gezondheidsrisico's verbonden aan milieuvriendelijke spaarlampen, vooral voor mensen met huidallergieën. Spaarlampen geven uv-straling af. Uit talrijke studies blijkt dat fluorescerende lampen de risico's op huidkanker verhogen. Een extra glazen omhulsel rond de spaarlamp zou echter veel uv-straling kunnen tegenhouden. Spaarlampen bevatten ook kleine hoeveelheden kwik. Als zo'n lamp breekt komen giftige kwikdampen vrij, bijvoorbeeld in een woonhuis en zelfs na verluchting van de betreffende ruimten kunnen gordijnen, tapijten en andere zaken nog een hele tijd giftige dampen afgeven. Er is ook een probleem met de elektromagnetische straling bij gebruik van spaarlampen, stelde het Franse onderzoekscentrum CRIIREM vast. Onderzoek van de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) bevestigde dit.

(Bron: Vrij naar De Morgen, 17 maart 2009).

TWINTIG JAAR WWW

Twintig jaar geleden werd het mogelijk een website te vervaardigen. De Belg Robert CALLIAU was één van de uitvinders. Het principe was het ter beschikking stellen van gegevens op één universele pagina die van overal kon worden geraadpleegd. CALLIAU deed zijn ontdekking toen hij als ingenieur werkte in het CERN, een befaamde onderzoekscentrum nabij Genève. Heden zijn er meer dan 10.000.000 websites. De mogelijkheden en het succes van deze uitvinding zijn niet te onderschatten. Maar er zijn ook schaduwzijden. Met het elektronisch verkeer verspreiden zich ook virussen. Heden zouden circa 1 miljoen "digitale virussen" bestaan.

ONDER DE LEESLAMP

BIBLIOGRAFIE INDUSTRIEEL EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED IN BELGIË, LENTE 2009: EEN SELECTIE

Een selectie van bijdragen (boeken en tijdschriftartikels) over industrieel en wetenschappelijk erfgoed in België. Ook een beperkt aantal werken uit het buitenland, die voor Vlaanderen / Brussel / België interessant kunnen zijn, worden opgenomen. De meeste bijdragen zijn recent, maar er worden ook een aantal oudere, nog niet eerder vermelde titels opgenomen. De eventuele commentaren bij de referenties staan in cursief. We verwijzen ook nog eens naar de 15 afleveringen van onze bibliografie "Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed 1991-2006", gepubliceerd in TIC (Tijdschrift Industriële Cultuur), ondertussen uitgebreid met een 16de en 17de aflevering in TIC en digitaal ontsloten via website www.viat.be. Suggesties voor verdere aanvullingen op deze rubriek zijn uiteraard steeds welkom. U kan uw suggesties kwijt via E-mail. Stuur uw informatie door via paiviaene@hotmail.com.

ALIBONI Coraly, VAN DAULE Marianne, e.a., Résonances profondes. Portraits du monde ouvrier: des icônes et des hommes. Charleroi, (Musée des Beaux-Arts de Charleroi) 2006. ISBN: 2-960050721.

BAVAY Gérard, MERCKX Bruno (ed.), La chaussée Romaine de Bavay à Tongres. Regards, lieux, découvertes. Mons, (Maison de la Mémoire de Mons asbl.) 2009. Prijs: 25 euro. (Zie: www.mmemoire.be, rubriek "publications").

BEYERS Leen, Iedereen zwart. Het samenleven van nieuwkomers en gevestigden in de mijnstad Zwartberg, 1930-1990. Amsterdam, (Aksant) 2007.

CANEVA-TETU Odile, LEFEBVRE Anne, Roubaix, une ville née de l'industrie (Itinéraire n° 205). Parijs, (Inventaire Général) 2000. ISBN 2-84393-031-6.

CASTRICUM Cor, De geschiedenis van het ijzer- en staalmaken in IJmuiden 1918-2008. IJmuiden (SIEHO) 2998. ISBN: 978-90.79900.01.5. Prijs: 12,50 Euro.

COOMANS Jan, Zwembad Veldstraat opnieuw in open water. Geslaagde herbesteding van een Antwerps monument. In Erfwoord, febr. – april 2009, p. 38-41.

DEHAECK Sigrid, DERWAEL Joachim, Gids van bedrijfsarchieven in de provincie West-Vlaanderen. Brussel, (Algemeen Rijksarchief) 2008. (zie boekbespreking)

DEITZ Philippe, Histoire des luminaires. Histoire des hommes. Alleur (Liège), (Ed. du Perron) 2009. ISBN 978-2-87114-230-0.

DE MOOR Dirk, Postfris of gestempeld. Wetenschap en techniek op postzegels. Tielt, (Lannoo) 2006. ISBN 13: 978-90-209-6791-3 (zie boekbespreking).

DESIMPELAERE Nele, MEERT Jeroen, TROGH Pieter, Het archief van kousenfabriek du Parc uit Aalst ontsloten. In: TIC, jg. 26 (2009) deel 105, p. 40-47. (zie ook: <http://www.aalst.be/?rubriekid=875>).

DE ZUTTER Charles, Soc. An. De Waereghem, in de volksmond 'De Transvaal'. In: Jaarboek 36 van de Geschied- en Heemkundige Kring De Gaverstreke (2008), p. 195-215.

D'HEYGERE Bernard, ROSSEEL Jozef, Van Koninklijke Hospitaal tot wooncomplex: tabaksfabriek Menen 325 jaar geschiedenis. Kortrijk, (Uitg. Groeninghe) 2008. *Bestelling en afhaling aan de balie van de Dienst Toerisme Menen, Rijselstraat 77, 8970 Menen. Toesturing is mogelijk na storting van 25 Euro + 5 Euro verzendkosten op rekeningnummer 068-2278455-49 van Toerisme Menen met vermelding van "boek hospitaal" + uw naam en adres.*

DUBRU Alfred, JEHENSON Eric, Contributions à l'histoire des tanneries en Ardenne et dans le Luxembourg. Rossignol, (Eds. C.A.G.I. – Histoire collective) 2000.

ETIENNE Claire (ed.), REAL Emmanuelle, Le paysage industriel de la Basse-Normandie, Haute-Normandie. (Coll. Images du Patrimoine 249). Rouen, (Inventaire Général du Patrimoine / Région Haute-Normandie) 2008.

FILARSKI Ruud, MON Gijs, Van transport naar mobiliteit. 1. De transportrevolutie (1800-1900). 2. De mobiliteitsexplosie (1895-2005). Zutphen, (Walburg-Pers) 2008. ISBN: 978-90-57.304507 en ISBN: 987-90-57.304514. Prijs: 89,00 Euro (2dln.).

FINSTER Harald, Clabecq: älteste Hochöfen verschwinden. In: Industrie-Kultur, jg. 15 (2009), nr. 1, p. 58.

GILS Robert, 150 jaar Fortengordel Antwerpen. In Erfwoord, febr. – april 2009, p. 30-33.

GROENENDIJK Paul, SCHENDELAAR Rens, Rijkswerf Willemsoord <Den Helder>, transformatie van een industrieel monument. Rotterdam, (010) 2009. ISBN: 978-90-6450-678-9. Prijs: 29,50 Euro.

Guide des Musées Wallonie-Bruxelles 2009-2010. (15de uitgave). Brussel, (Ministère de la Communauté française de Belgique) 2009.

HAOUDY Karima, Le site minier du Bois-du-Luc: un repère dans le patrimoine industriel. In: Patrimoine de l'Industrie / Industrial Patrimony, nr. 20, 2008/2.p. 47-52.

International Building Exhibition Emscher Park. The Projects 10 years later. (Fakultät Raumplanung TU Dortmund). Essen (Klartext) 2009. ISBN: 978-3-8375-0107-0.

JACOBS Hugo, De brouwerij te Schilde. Schilde, (Heemkundige Kring SCILLA), 2004.

JADOT Pierre, Prayon, du zinc à la chimie. Liège (Ed. du Céfal) <Collection «Ly Myreur des Histors»>. ISBN 978-2881302582. www.cefal.com.

KRAMER Joke, De Merwedezone in bedrijf (deel 11 uit de reeks "Groene Hart in bedrijf"). Woerden, (Stichting Het Groene Hart) 2008. ISBN: 978-90.812441-5-2. Prijs: 12,50 €.

LE BLAN Martine, William Saurin. 100 ans de tradition culinaire 1898-1998. Tournai, (La Renaissance du Livre) 1998. ISBN: 2-8046-0254-0.

LEJEUNE Louis, Tanneries et métiers du cuir à Neufchâteau du XVIIe au XIXe siècle. Neufchâteau, (Cercle Terre de Neufchâteau) 2002.

Les usines Godin de Laeken menacées. In: Le Familistère, nr. 6 (jan.-feb. 2009). Zie ook: www.familistere.com.

LUGER Tessa, VAN LEIJEN Renate, e.a., Handreiking voor het schrijven van een collectieplan. Amsterdam, (Instituut Collectie Nederland) 2008. ISBN: 978-90-72905-52-9 (zie ook: www.icn.nl).

NEDERLANDT Pierre, La coutellerie à Gembloux. Gembloux, (Les Presses Agronomiques de Gembloux) 2007. ISBN: 978.2.87016.087.9.

OOSTERLYNCK Celine, VERMEIRE Gwendoline, Arthur Degeyter en het Centrum voor kunstmatige inseminatie in Loppem. In: M&L, jg. 28, nr. 1, p.49-71.

PATOU Marianne, ROSSEEL Frédéric e.a., Roubaix. Musées, monuments, promenades. Le Guide. Parijs, (Editions du Patrimoine / Centre des monuments nationaux) 2008. ISBN: 978-2-85822-981-9 (zie boekbespreking).

PEETERS Ludo; Stoombierbrouwerij De Ridder te Deurne bij Antwerpen – Deel 1. In: Turninum, Volksmuseum Deurne, jg. 2009, nr. 1, p. 6-11. Zie ook: <http://www.turninum.ch.vu>.

Pierres et marbres de Wallonie. Pouvoir(s) de marbres. Dossier de la Commission Royale des Monuments, Sites et Fouilles, T. 11. Liège, (Commission Royale des Monuments, Sites et Fouilles de la Région wallonne) 2004. ISBN: 2.87401.169-x. Zie ook: www.crmsf.be.

PIRLOT Anne-Marie, Brussel en zijn cafés. Brussel (Collectie Brussel, Stad van Kunst & Geschiedenis), (Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) 2009. ISBN: 978-2-930457-34-5.

RAEYMAEKERS Koen, Kaailand. Langs de kade van Antwerpen / On the waterfront. Antwerpen, (Antwerpen Open / Ludion) 2009. ISBN 978-90-5544-795-4 / www.kaailand.be (Zie boekbespreking).

REMITTS Jacques, Des mines et des hommes au Pays de Liège. Aquarelles de Jean DENGIS). Liège, (Editions du Céfal / Province de Liège) 2001. www.cefal.com.

REMON Régine, Paul Delvaux, peintre des gares. Brussel, (Editions Luc Pire) 2009. ISBN 978.25070020-77 (Prijs: 20 Euro) www.lucpire.eu.

RENAUD W.F., Wagens & karren. Diversiteit van voertuigen op het platteland en de collectie van het Nederlands Openluchtmuseum. Zutphen, (Walburg-Pers) 2008 (655 blz.). ISBN: 978-90-5730-542-9.

RENSON André, L'histoire des voies navigables en Wallonie. Une première synthèse. <Traces nr. 6>. S.I., (Editions MET) 2008. ISBN: 2-930-455-03-9.

RYCKAERT Tom, TILLEMAN Frederic, Reconversie Galveston. Ontwerpend onderzoek. In: TIC, jg. 26 (2009) deel 105, p. 2-33.

SIEMES Hans, Boeren van toen. Verhalen van vroeger. Uitgeverij Trion natuur, 2008. ISBN: 978.90-5210-7301 (zie boekbespreking).

SLABBINCK Bart, De Oostendse Oosteroever heeft plannen. In Erfwoord, febr. – april 2009, p. 18-21.

THIEBAUT Pierre, Old buildings looking for a new use. Stuttgart / Londen, (Ed. Axel Menges) 2007. ISBN. 978-3-936681-08-6.

TIMMERMAN Peter, HOSPERS Gert-Jan, Oude gebouwen, nieuwe functies. Hengelo (NV. Uitgeverij Smuit van 1876) 2008. ISBN: 978-90.6289-629-5. Prijs: 12,50 Euro.

VAN DER GRAGT Frits, i.s.m. ALBRECHT Marcel, GEERINCK Olivier, KOENOT Luc, Couleurs vicinales. S.I., (Les Editions du Cabri) 2008. Prijs: 49 Euro. (*Deze en andere publicatie over geschiedenis en erfgoed van het openbaar vervoer worden verdeeld door Editions Masoin, Ernest Masoinlaan 15, 1090 Brussel, charles.blanchart@masoin.eu*).

VANISTENDAEL Cor, De Antwerpse Eldorado – Van prestigieuze danszaal tot doordeweekse supermarkt. In: M&L, jg. 28, nr. 1, p.32-48.

VERHEGGEN Patrick, De bewogen geschiedenis van de slachthuizen van Anderlecht. In Erfwoord, febr. – april 2009, p. 34-37.

VERSTRAETEN Jacques, La haute Meuse. Une voie fluviale entre tradition et modernité. <Traces nr. 5>. S.I., (Editions MET) 2004. ISBN: 2-930-148-81-0.

WILSSENS Marie-Anne, 175 postzegels. Een kleine geschiedenis van België. Tielt, (Lannoo) 2005. ISBN: 90 209 6509 3 (zie boekbespreking).

WOUTERS Ine, DE BOUW Michael, 19de eeuwse sierbruggen in België. In: Bruggen (tijdschrift van Nederlandse Bruggen Stichting), jg. 6, nr. 1, maart 2008, p. 18-24.

XANTHOUDAKI Maria (ed.), A place to discover. Teaching science and technology with museums. Milaan, (Fondazione Museo Nazionale della Scienza e della Tecnologia Leonardo da Vinci) 2005. ISBN: 88-901013-0-X.

BOEKBESPREKINGEN

DEHAECK Sigrid, DERWAEL Joachim, Gids van bedrijfsarchieven in de provincie West-Vlaanderen. Brussel, (Algemeen Rijksarchief) 2008.

De toegenomen aandacht voor bedrijfsarchieven, bewaard binnen de ondernemingen of afgestaan aan openbare archieven, is een heuglijk feit.

Voorliggende publicatie start Sigrid DEHAECK met een beknopte maar erg waardevolle synthese over de industrialisatie van zowat alle bedrijfstakken in West-Vlaanderen. Daarop volgt een repertorium, opgemaakt door beide auteurs, waarbij bedrijfsarchieven geordend worden per sector (en daarbinnen nog eens op chronologische wijze). Dit repertorium is makkelijk raadpleegbaar door indexen van bedrijven op naam en per sector. Het werk wordt afgesloten met een uitgebreide, thematische bibliografie. Het Algemeen Rijksarchief levert met deze publicatie eens te meer een waardevolle bijdrage tot de studie en de waardering voor het economisch verleden van de provincie.

ISBN: 978 905746 0654. Prijs: 20 €. Bestellingen zijn mogelijk via www.arch.be of via publicat@arch.be.

DE MOOR Dirk, Postfris of gestempeld. Wetenschap en techniek op postzegels. Tielt, (Lannoo) 2006. ISBN 13: 978-90-209-6791-3.

Postzegels zijn kleine vensters op de wereld. Talrijke Belgische postzegels weerspiegelen de ontwikkeling van wetenschap en techniek, komen op de markt als nagedachtenis van uitvinders, van technische hoogstandjes, van industriële verwezenlijkingen. Opvallend is dat voor bepaalde uitvinders al heel wat verschillende postzegels uitgebracht werden. Het boek valt uiteen in zes thematische hoofdstukken:

1. **Medische wetenschap & biologie.** Aan bod komen: A.Vesalius, R.Dodoens, C.J.-F.Heymans, A.Claude, C.de Duve, P.Piot, Chr.Van Broeckhoven en C.Verfaillie.
2. **Wiskunde, fysica en chemie** met S.Stevin, J.-B.Van Helmont, E.Solvay, L.H.Baekeland en I.Prigogine.
3. **Sterrenkunde en ruimtevaart** met F.Verbiest, L.A.J.Quetelet, G.Lemaître, D.Frimout en F.De Winne.
4. **Technische snufjes en wetenschap.** Hier worden voorgesteld: C.Plantijn, J.Plateau, A.Sax, Z.Gramme en E.Gobbe.
5. **Geografie, aardrijkskunde en meteorologie.** Een kennismaking met Mercator, A.Ortelius en A.de Gerlache de Gomery.
6. **Transport** met C. Van Depoele en J.J.E.Lenoir.

Tussendoor worden nog veel andere namen genoemd. Eén voorbeeld: de Belg T. Adant, uitvinder van het suikerklontje. Al bij al een plezant en voortreffelijk geïllustreerd boek. Te vinden in de ramsj voor een paar euro's in talrijke boekhandels.

PATOU Marianne, ROSSEEL Frédéric e.a., Roubaix. Musées, monuments, promenades. Le Guide. Parijs, (Editions du Patrimoine / Centre des monuments nationaux) 2008. ISBN: 978-2-85822-981-9.

Deze publicatie maakt deel uit van de succesrijke reeks "Villes et Pays d'art et d'histoire", een degelijke reeks van meer dan honderd afleveringen over een Franse stad of regio. Na een beschrijving van de krijtlijnen van deze industriestad en "ville laboratoire", een stad waar talrijke sociale voorzieningen voor het eerst werden ter beschikking gesteld, komt het erfgoed aan bod in vier thematische delen:

1. "De stad met de 1000 schouwen" beschrijft de opgang van de industrie, emblematische ondernemers zoals Eugène MOTTE, de stijl van de fabrieksgebouwen, maar behandelt ook de gangen en beluiken die een stempel drukten op de stad. Er gaat zelfs aandacht naar het erfgoed van de kerkhoven.
2. Roubaix als socialistisch bastion. Levensbeschrijvingen van aanvoeders van de arbeidersstrijd (Jean-Baptiste LEBAS, Jules GUESDE) worden afgewikkeld met informatie over het erfgoed van hospitalen, sportinfrastructuur en sociale huisvesting.
3. "Textile Valley" handelt over de opgang van de textielsector en de rol hierbij gespeeld door professionele scholen en instituten.
4. "Stadsvernieuwing". De gids brengt ons bij opmerkelijke herbestemmingen, sociale stadsvernieuwing en nieuwe culturele centra en musea. De gids wordt afgesloten met tal van biografieën van plaatselijke architecten (eens goed om te weten wie de fabrieken in Roubaix ontworpen heeft), bibliografische referenties en een handige index.

Voor meer informatie : www.vpah.culture.fr. We kunnen deze gids aan iedereen warm aanbevelen. Prijs: 12 €.

RAEYMAEKERS Koen, KAAiLAND. Langs de kade van Antwerpen / On the waterfront. Antwerpen, (Antwerpen Open / Ludion) 2009. ISBN 978-90-5544-795-4.

De Antwerpse kaaien. De Noormannen zetten dit gebied langs de Schelde in vuur en vlam. Dürer en Van Gogh zwierven hier schetsend rond. Alva en Napoleon deden alsof ze op deze plek thuis waren. Congoboten vertelden er van ondoordringbare wouden. Miljoenen landverhuizers wuifden hier hun ellende vaarwel en prinsessen gingen er aan wal. Aan deze kade werd een wereldhaven geboren, die later weer verdween. (...) De Scheldekaaien zijn de wereld. Aan de vooravond van hun gedaanteverwisseling kijken we nog even nauwlettend in het rond. Het resultaat is een boek vol herinneringen en toekomstplannen dat zich laat lezen als een pakkende wandelgids. In beeld zowel als in woord.

Tot zover een deel van de commentaar, te lezen op de kaft van deze eigennuttige, tweetalige uitgave. Ze bevat, na een boeiende inleiding "Een wandelaar op zoek naar zijn stad" een corpus ("Land & water"), waarin veertig sites bondig toegelicht worden. Ze zijn allemaal gelegen langs de zeven kilometer lange rechteroever van de Schelde te Antwerpen. Het boek beschrijft de rechteroever van de Scheldebocht aan de Royerssluis (ten noorden van het stadscentrum) tot de "Petroleum Zuid" op de grens met Hoboken. Hopelijk wordt met de geplande heraanleg van de kaaien met veel zorg omgegaan met alle elementen van het aanwezige industrieel erfgoed. Het boek Een boek geeft een beeld "tussen verleden en toekomst" en is mooi vormgegeven. Prijs : 19,50 €. Het is een uitgave van Antwerpen Open vzw, Antwerpen Toerisme & Congres en uitgeverij Ludion. Het verscheen in het kader van het cultureel stadsproject KAAiLAND, dat loopt van 19 maart tot 21 juni 2009. Meer informatie in bovenstaande rubriek "Erfgoednieuws" en via website www.kaailand.be.

SIEMES Hans, Boeren van toen. Verhalen van vroeger. Uitgeverij Trion natuur, 2008. ISBN: 978-90-5210-7301. Prijs: 24,95 euro.

De auteur heeft reeds drie boeken over de geschiedenis van de boeren gepubliceerd. In dit werk wordt de nadruk gelegd op de "mens" en zijn/haar ervaringen over het leven van toen: hard maar mooi. Vooral voor de vrouwen is er een reusachtige evolutie geweest: van dienstmeid tot volwaardige partner. Ook toen waren er rechtse populistten met als bekendste voorbeeld Boer Koekoek. Hun "soms gewelddadige" strijd tegen de (sociale) vooruit-

gang is gelukkig gestopt. De "goede oude tijd" bestond slechts voor enkelen. Dank zij de oprichting van coöperatieven zowel voor de verwerking van melk als voor gebruik van machines (reeds in 1931) hebben de georganiseerde landbouwers hun billig aandeel in de welvaart bekomen.
(K.H.)

WILSSENS Marie-Anne, 175 postzegels. Een kleine geschiedenis van België.Tielt, (Lannoo) 2005. ISBN: 90 209 6509 3.

Dit pretentieloos boekje, verwant aan dat van Dirk DE MOOR, dat wij hiervoor bespraken, schetst aan de hand van postzegels de geschiedenis van ons land in een notendop. Talrijke van zegels verwijzen naar de geschiedenis van de industrie en de wetenschappen.

Een paar voorbeelden van zegels in verband met de Belgische nijverheid (en de titel van het bijpassend verhaal): le Grand Hornu wordt voltooid in 1830 (postzegel uitgebracht 1979), de eerste fabriek van Ernest SOLVAY in Couillet (1865), de oprichting van ACEC door Eduard EMPAIN in 1904. Er worden ook Belgische wetenschappen en uitvinders uitgebeeld op postzegels, o.m. Joseph PLATEAU (zegel uit 1947), Adolphe QUETELET (zegel uit 1974), Zénobe GRAMME (zegel uit 1930) en Leo BAEKELAND, uitvinder van bakeliet (zegel uit 1963),

Andere postzegels herinneren aan mijlpalen uit de Belgische transportgeschiedenis: de eerste trein in 1935 (zegels uit 1985), de eerste mailboten Oostende-Dover in 1846 (zegel uit 1946), de eerste auto met verbrandingsmotor door J.-J. LENOIR in 1863 (zegel uit 1963), de oprichting van de Nationale Maatschappij voor Belgische Buurtspoorwegen in 1884 (zegel uit 1985), de eerste elektrische tram in Brussel in 1894 (zegel uit 1989), 50 jaar Sabena, gesticht door Georges NELIS in 1923 (zegel uit 1973), de openstelling van de Brusselse metro in 1976, enz..

OPROEPEN

MAAK UW FAVORIET MUSEUM BEKEND

Het Kunst- en Erfgoedtijdschrift OKV (Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen) lanceerden de vierde editie van de MuseumPrijs: u kan op uw favoriet museum stemmen op www.museumprijs.be.

De winnaars (één museum in elke Belgische regio's) ontvangen 2500 euro, een financiële maar vooral symbolische aanmoediging. De uitreiking geschiedt op woensdag 13 mei 2009 in de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België te Brussel. Zie ook www.okv.be.

HOE LID WORDEN VAN SIWE VZW ?

Door uw bijdrage te storten op rekening 001-3088106-90 van SIWE vzw
Stapelhuisstraat 15 3000 LEUVEN
(IBAN : BE 34 00 13 0881 0690 – BIC : GEBABEBB)

Prijs jaarlijks lidmaatschap:

BELGIË	BUITENLAND
Sympathiserend lid : 20 €	Sympathiserend lid : 30 €
Vereniging : 30 €	Vereniging : 40 €
Steunend lid, bedrijf : 50 €	Steunend lid, bedrijf : 50 €

SIWE vzw is aangesloten bij

CONTACTCENTRUM
VOOR
ERFGOEDVERENIGINGEN

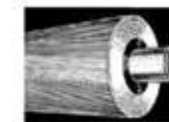
Met de steun van de Vlaamse Gemeenschap en

leuven
Ervenood,
springkruis.

N.V. Domein Ternesse S.A.

Ateliers BONTE

BC 1680
P.B - P.P.
België-Belgique

Atfitekantoor: BIERBEEK
Erkenningsnr.: P209286

Atzender: SIWE v.z.w.
Stapelhuisstraat 15
3000 LEUVEN